

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön raportti no 20⁻¹³

Ministeri Wänckelmann.

16/2 1932.

Tokiossa, 16 päivänä tammikuuta 1932.

No. 10.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
5/205/100:1932		
4/2.32	2	1932
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C15	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetään kunnioittaen tämän ohella viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin No 20, seuraavine otsakkeineen:

- 1) Hallituksen vaihdos,
- 2) Murhayritys keisaria vastaan.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Kaar. Nevalainen

Vapaaaherra A. S. Yrjö - Koskinen

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym.

ym.

ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI TAMMIKUUN 16 PÄLTÄ 1932 NÖ. 20.

ULKOASIA		
5/205 (a) 32		
4/2. 32		
RYHMÄ		
5	C10.	

Hallituksen vaihdos.

Viime kuun loppupuoliskolla täällä tapahtuneeseen hallituksen vaihtumiseen johtaneiden tapahtumain kulku on tärkeitä oloihinkin nähden niin omalaatuinen että sen pääkoh- tien lyhyt selostaminen lienee paikallaan.

Nyt kukistunut Minseito-hallitus tuli valtaan vuonna 1929 silloin kaatuneen Seiukai-hallituksen kukistuttua moniin väärinkäyttöksiinsä ja mielivaltaisiiin tekoihinsa. Hallituksen ohjelman pääkohtina olivat kultakannalle palaaminen ja valtion menojen päättäväinen supistaminen, mutta myös poliittisen mo- raalin yleisen tason kohottaminen. Seiukai-hallitus oli nimitt- ein käsitellyt valtion varoja siinä määrin tuhlaavasti ja mie- livaltaisesti puolueen ja sen yksityisten jäsenten intressejä lähinnä silmälläpitäen, että valtion raha-asiat olivat joutu- neet täysin hunningolle. Uusi Minseito-hallitus, jonka johdos- sa, kuten tunnettua, oli vuosi sitten Tokion asemalla murhayri- tyksen kohteeksi tullut ja puoli vuotta myöhemmin saamistaan haavoista kuollut pääministeri Hamaguchi, saavuttikin pian y- leistä arvontantoa sekä koti- että ulkomaalla. Kultakanta pa- lautettiin ja valtion raha-asiat saatiin päättäväisen, mutta samalla ehkä liiankin jyrkän säästäväisyyspolitiikan avulla tyydyttävään kuntoon. Hallituksella, joka kiistämättä oli ko- koonpantu kyvykkäistä ja valtion parasta tarkoittavista miehis- tä, olisi niinmuodoin pitänyt olla edellytyksiä kunnialla suoriutua tehtävistään, joskin niin vaikeat kysymykset kuin yhä

yltyvä taloudellinen depressio ja Kiinan suhteiden alituinen huonontuminen asettivat sen jäsenten taidon kovalle koetukselle. Niin kuitenkin ei ajan mittaan osottautunut käyvän. Ensimmäinen vastoinkäyminen, joka jo huomattavasti järkytti hallituksen säännöllistä toimintaa, oli edellämainittu pääministeriin kohdistettu murhayritys, joka useiksi kuukausiksi sitoi hänet vuoteeseensa. Tapahtuma aikaansai huomattavaa hämminkiä hallituksen toiminnassa, joka pääministerinsä raudanlujan johdon puutteessa monissa kohdin oli hajanaista ja hapuilevaa. Tätä tilannetta käyttikin silloin oppositiossa oleva Seiukai puolue hyväkseen kaivaakseen kaikilla mahdollisilla keinoin pohjan hallitukselta ja kiihoittaakseen yleistä mielipidettä sitä vastaan. Kun lisäksi pääministerin sairaus sattui juuri parlamentin paraikaa ollessa koolla oli oppositiolla hyvä tilaisuus lukemattomien välikysymysten muodossa kiusata hallitusta ja mustata sen toimintaa, ilman että kukaan hallituksen jäsenistä olisi kyennyt riittävän arvovaltaisesti puolustamaan hallituksen politiikkaa. Hyökkäykset kehittyivät niin pitkälle että edelleen vaikeasti sairaana olevan pääministerin oli noustava vuoteestaan ja saavuttava parlamenttiin puolustamaan hallitustaan, mutta jo puolustuspuheensa alussa hän pyörtyi ja oli kannettava pois. Tämän välikohtauksen jälkeen hänen terveydentilansa sai arveluttavan känteen ja pakotti hänet pian jättämään hallituksen erohakemuksen sekä myös puolueensa johdon. Koska Minseito-hallituksella kuitenkin oli edelleen alahuoneessa varma enemmistö, eivät Seiukai-puolueen yritykset päästä valtaan onnistuneet, vaan nimitettiin Lontoon laivasto-

konferenssista sitä ennen juuri palannut Japanin valtuuskunnan puheenjohtaja parooni Wakatsuki Minseito-puolueen presidentiksi ja sai hän tässä ominaisuudessaan keisarilta toimekseen muodostaa uuden hallituksen, jonka, paria vähäpätöisempää salkkua lukuunottamatta, muodostivat samat miehet, jotka olivat olleet aikaisemmassa hallituksessa. Näin reorganisoitu hallitus sai myös heti vastaansa edeltäjältään perimänsä yllämainitut vaikeat kysymykset, joista Kiinan kysymys tällä välin oli muodostunut hyvinkin kireäksi.

Pian voitiin kuitenkin todeta, ettei uusi pääministeri vastannut häneen asetettuja toiveita. Häneltä puuttui miltei täydellisesti kyky pitää koossa hallituksensa, jonka eri jäsenet yhä itsenäisemmin ja hallituspolitiikan yleisistä suunta-
viivoista piittaamatta hoitivat kukin alaansa. Yleispolitiikkaa hoiti sisäministeri Adatchi, vanha ovela poliitikko ja intriigööri, joka mestarillisen taitonsa vuoksi järjestää yleisten vaalien tuloksia puolueensa eduksi, on yleisesti tunnettu "vaalijumalan" nimellä, rahapolitiikkaa hoiti raudanlujalla kädellä, mutta myös aivan itsenäisesti, rahaministeri Inoue, Japanin valtiopankin entinen johtaja, joka oli kultakannan palauttamisen alkuunpanija ja läpiajaja ja joka säälimättömällä säästäväisyyspolitiikallaan oli nostattanut vastaansa ei ainoastaan koko virkamieskunnan vaan myöskin armeijan ja laivaston upseerit, ulkopoliitiikkaa, lähinnä Mantshurian kysymystä, hoiti tosiasiallisesti sotaministeri yhdessä yleiseskunnan päällikön kanssa. Pääministeri ja ulkoministeri olivat vähitellen menettäneet miltei kaiken vaikutusvaltansa ja ~~he~~ viime aikoina olivat he enimmäkseen tyytyneet sivustakatsojina seuraamaan vir-

kaveljiensä edesottamisia. Samanaikaisesti Seiukai-puolue, teollisuus- ja pankkimaailman kannattamana, jatkoi kiihoitustaan hallitusta vastaan, vientiteollisuus, joka oli aivan ty-rehtymäisillään, menetettyään, Englannin luovuttua kultakan-nasta, Intian markkinansa ja japanilaisten tavarain boikotin käydessä Kiinassa yhä tehokkaammaksi, vaati kultakannasta luo-pumista ja yenin arvon alentamista ja samaa vaati pankkimaailma, jolla Englannissa oli 20 miljoonaa puntaa sijoituksia ja joka spekulatiotarkoituksessa oli 400 miljoonalla yenillä ostanut dollarivaluuttaa saadakseen edellämäinitut tappionsa korva-tuiksi. Ja kaiken lisäksi oli Mantshurian kysymys kireimmil-lään, hermostuttaen sekä politikkoja että yleistä mielipidettä.

Tilanteen ollessa tällaisen oltiin kyllä selvillä sii-tä että parannusta oloihin kipeästi kaivattiin, mutta miten käänne parempaan päin saataisiin syntymään sitä ei kukaan tie-tänyt. Hallitus ei osottanut mitään eroamisen merkkejä ja pää-ministeri ilmoitti haastattelijoille, jotka vähemmän hienotun-teisesti häneltä utelivat, aikoiko hallitus jatkaa hallitse-mistaan, että koska sillä parlamentissa oli varma enemmistö ei hallituksella ollut mitään syytä erota, viitaten pääministeri myös nimenomaan siihen että Mantshurian kysymys tuloksena hal-lituksen määrätietoisesta politiikasta oli ainakin väliaikai-sesti saatettu Japanille kunniakkaaseen ratkaisuun.

Tällöin levisi yhtäkkiä tieto että sisäministeri Adatchi hallitustovereilleen lainkaan ilmoittamatta, oli ryhtynyt alustaviin neuvotteluihin Seiukai-puolueen pääsihteerin kupa-rikaivosmagnaatti Kuharan kanssa kokoomushallituksen muodosta-

misesta, ollen herra Kuhara hänelle uskotellut voivansa hankkia tuumalle puolueensa enemmistön kannatuksen. Herra Adatchin oli sitäpaitsi onnistunut taivuttaa puolelleen eräitä hallituspuolueen vaikutusvaltaisimpia johtajia, jotka nimenomaan kehoittivat pääministeriä antamaan tilaa kokoomushallitukselle. Pääministeri kieltäytyi kuitenkin jyrkästi seuraamasta kehoitusta ja vaati sisäministeriään joko luopumaan hallitusvastaisista suunnitelmistaan tai eroamaan hallituksesta, mutta kieltäytyi sisäministeri suostumasta kumpaankaan ehdotukseen. Tilanteen muodostuttua tällaiseksi katsoi pääministeri, että hallituksen keskuudessa syntynyt vakava erimielisyys teki hallituksen jatkuvan toiminnan mahdottomaksi, minkä johdosta hallitus kokonaisuudessaan päätti erota, johon eronpyyntöön keisari kohta suostuikin. Koska eronneella hallituksella on alahuoneessa 259 edustajaa, kun taas oppositiopuolueella on ainoastaan 171 edustajaa, odotettiin yleisesti, että hallituspula olisi johtanut kokoomushallituksen muodostamiseen, vaikkakin sellaisesta täällä vielä puuttuu kokemuksia. Noudattaen ainoan elossa olevan genron ruhtinas Saionin antamaa neuvoa, antoi keisari oppositiopuolueen johtajalle Inukaille tehtäväksi muodostaa uuden hallituksen ja tämä 76 vuotias ovela ja liikanimellä "kettu" tunnettu politikko, joka asian aikaisemmissa vaiheissa saadakseen hallituspuolueen hajalle, oli antanut ymmärtää olevansa kokoomushallituksen kannattaja, kokoonpani nyt päästyään tarkoitustensa perille puhtaan vähemmistöhallituksen. Tästä oli seurauksena, että kokoomushallituksen toivossa, johon he itse luulivat pääsevänsä mukaan, omaa puoluettaan vastaan

intrigoineet entisen hallituspuolueen johtomiehet, ennen kaikkea entinen sisäministeri Adatchi, olivat pakotetut eroamaan puolueestaan ja ovat he nyt ainakin toistaiseksi poliittisesti kuolleita miehiä.

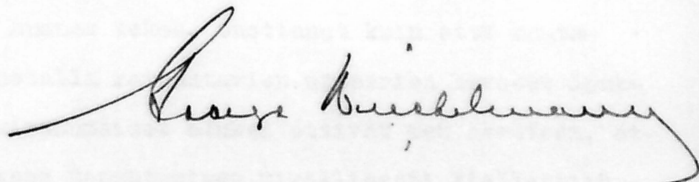
Miten uusi vähemmistöhallitus aikoo selviytyä tilanteesta on täydellinen arvoitus. Se on ohjelmassaan selittänyt ryhtyvänsä ajamaan "positiivista" politiikkaa, lähinnä Mantshuriassa, ja sen läheiset suhteet sotilaspiireihin ovat yleisesti tunnetut. Ensimmäinen toimenpide, johon ryhdyttiin kaksi tuntia nimityksen tapahduttua oli kullan maastavienti kiellon voimaansaattaminen, jota toimenpidettä pari päivää myöhemmin seurasi täydellinen kultakannasta luopuminen. Mutta uusi hallitus on myös selittänyt aikovansa palauttaa entisen hallituksen talousarviosta suurella vaivalla poistamat useiden kymmenien miljoonain yenien määräiset menoerät, kohottaa virkamiesten palkat entiselleen sekä ryhtyä voimakkaasti tukemaan teollisuutta. Onpa uudella hallituksella myös tarkoitus saattaa voimaan erikoinen teollisuuden viisivuotissuunnitelma, vaikkakin sen valmistelut toistaiseksi vielä ovat alustavalla asteella. Nämä lupaukset ovat tietysti laajoissa piireissä herättäneet myönteellisyyttä hallitusta kohtaan, vaikkakin jokaiselle pitäisi olla selviönä että tuollaisen ohjelman toteuttaminen johtaisi täydelliseen inflatioon.

Ensi viikolla alkaa alahuoneessa talousarvion käsittely. Kun hallitus, kuten mainittiin, on vähemmistössä, tulee suunniteltujen muutosten läpiajaminen edellisen hallituksen valmistamaan talousarvioon käymään mahdottomaksi. Mutta hallitus on

ehtinyt ajatella myöskin tämän asian järjestämistä. Niin oudolta kuin kuulustaakin ovat maaherrat ja poliisipäälliköt vaikuttavimpia tekijöitä hallitukselle edullisten tulosten saavuttamiseksi yleisissä vaaleissa. Täysin oivaltaan tämän erotti hallitus, oltuaan vaan muutamia viikkoja vallassa, kaikkiaan 46 sta maaherrasta 41 ynnä poliisipäälliköitä samassa suhteessa, asettaen omat luotettavat kannattajansa tilalle. Hallituksen suunnitelma on, että niin pian kuin sitä kohtaa ensimmäinen vastoinkäyminen alahuoneessa hajoitetaan parlamentti ja uudet vaalit määrätään toimitettaviksi. Että hallituksen nykyinen vähemmistö alahuoneessa tulee uudessa alahuoneessa muuttamaan enemmistöksi siitä pitävät vasta nimitetyt maaherrat ja poliisipäälliköt huolta. Tämä keino on niin varma, ettei se viime kymmenen vuoden kuluessa ole kertaakaan vielä pettänyt.

Herra Adatchin ja hänen puoluetoveriensa edellä kertomani toiminnan yhteydessä oman puolueensa hallituksen kaatamiseksi on myös ollut liikkeellä mitä ihmeellisimpiä huhuja heidän motiiveistaan ja monista olettamisista huolimatta ovat ne edelleenkin selvittämättä. Entisen hallituspuolueen lehdistössä on aivan suoraan vihjailtu, että sekä herra Adatchi kannattajineen että nykyisen hallituspuolueen johtomiehet olisivat toimineet suurten ja vaikutusvaltaisten pankki- ja teollisuuspiirien nöyrinä käskyläisinä, edelliset tarkoituksessa saada kaatunut hallitus, joka itsepintaisesti piti kiinni kultakannasta, hajalle ja jälkimäiset tarkoituksessa saada Japani luopumaan kultakannasta. Väitetään myös että sittenkun molem-

mat yllämainitut pyrkimykset nyttemmin oli saavutettu, olisivat sekä herra Adatchi ja hänen kumppaninsa että nykyisen hallituspuolueen johtomiehet niistä voitoista, jotka kultakanasta luopuminen oli mainituille pankkipiireille tuottanut ja joiden kokonaissumma väitetään nousseen 80 miljoonaan yeniin, saaneet "vaivanpalkkiona" 5 miljoonaa yeniä. Missä määrin noissa tiedoissa on perää on tietysti mahdotonta sanoa, mutta kun erälle hyvin tuntemalleni ulkoministeriön korkeammalle virkamiehelle viittasin asiaa koskeviin lehti uutisiin, huomautti hän, joka tosin on kaatuneen hallituksen innokas kannattaja, että asia oli niin likainen, ettei siitä ilennyt edes puhuakaan.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI TAMMIKUUN 16 P:LTÄ 1932 NO: 2032

Murhayritys keisaria
vastaan.

5. 205 he.	
4/2.32	2
5	C15

Kuten Herra Ministerille lähettämässäni sähkössä lyhyesti mainitsin, sattui tämän kuun 5 p:nä keisarin palatessa tavannukaisesta vuosiparaadista murhayritys häntä kohtaan. Keisarin ja hänen saattueensa sivuuttaessa keskuspoliisiaseman vasta tarkoitukseensa vihityn suurenmoisen palatsin heitti eräs kansanjoukkoon kätkeytynyt korealainen pommi, joka putosi kadulle keisarin vaunujen ja niiden edellä ajaneen hoviministerin vaunujen väliin. Muuta vahinkoa ei pommi, joka kaikesta päättäen oli huonoa tekoa, tuottanut kuin että muutamien saattueen sivustalla ratsastavien upseerien hevoset loukkaantuivat. Koska viranomaiset aluksi ottivat sen asenteen, että koko murhayrityksen tapahtuminen virallisesti kiellettiin ja sanomalehtiäkin ankarasti varotettiin siitä mitään mainitsemasta, syntyi diplomaattikunnassa jonkun verran epätoivisuutta siitä, miten asiaan olisi suhtauduttava. Koska kuitenkin pian huomattiin, ettei asiata voitaisi pitää salassa, sallittiin lehtien seuraavana päivänä lyhyesti mainita tapahtumasta. Tämän johdosta allekirjoittanut, samoin kuin muutkin lähetystöpäälliköt, kävi keisarillisessa palatsissa esittämässä hallituksen onnittelet keisarin pelastumisesta.

Tämä välikohtaus asetti vastanimitetyn hallituksen hyvin tukalaan asemaan. Täällä on nimittäin edelleen vallalla se käsitys, että hallitus on ensisijaisesti vastuussa keisa-

rin persoonan koskemattomuudesta, joten sen on erottava, jollei se ole kyennyt ehkäisemään keisariin kohdistettua rikosta. Velvollisuus tällaisen, sanoakseni henkisen harakirin tekemiseen juontaa juurensa siitä ikivanhasta itämaalaisesta käsityskannasta, että perheen, johon valtio tässä tapauksessa on verrattavissa, jäsenet ovat välittömässä moraalisisessa yhteisvastuussa toistensa edesottamisista ja kohtaloista. Kun siis vastaavanlaatuinen tapaus vuonna 1924 viimeksi sattui täällä nykyistä keisaria kohtaan hänen ollessa väliaikaisena hallitsijana isänsä sairauden aikana, jättikin silloinen hallitus kohta erohakemuksensa, joka myös hyväksyttiin. Nojautuen aikaisempiin prejudikaatteihin jätti nyt vastanimitetty hallitus myös erohakemuksensa, jota keisari, ruhtinas Saionilta neuvoa kysyttäessä, ei kuitenkaan hyväksynyt, jätäten hallitus siis paikalleen. Tämä uusi prejudikaatti johtui todennäköisesti siitä että nykyisenä vakavana aikana tahdottiin välttää liian tiheitä hallitusvaihtoja, mutta niin syvälle on yllä esitetty käsitys hallituksen vastuusta keisarin persoonaan nähden juurtunut, että sanomalehdistö melkein yksimielisesti tuomitsee hallituksen menettelyn jättää paikalleen, lausuen, että hallituksen olisi pitänyt keisarille selittää, ettei se nykyoloissa missään tapauksessa voisi jatkaa toimintaansa. Täten syntynyt tilanne on tietysti omiaan luomaan yhä uusia vaikeuksia hallituksen toiminnalle.

Arvo H. Kivimäki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön rap. no 2.

Ministeri Winckelman.

18/2 1932.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

*Tuli Amerikan
Kenotta.*

Tokiassa, helmikuun 13 päivänä 1932.

No 24.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No	8/206/ae.	32
16/3.32	No	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
8	C15	

Herra Ministeri,

Tämän ohella lähetän kunnioittaen Herra Ministerille Tokion lähetystön raportin No. 2 koskeva kysymystä non-agres-
siosopimuksesta Neuvosto-Venäjän ja Japanin välillä.

Raportin numerointi johtuu siitä, että lähettäessäni edellisen raportin viime tammikuun 16 p:nä, Ministeriön vahvistamat uudet ohjeet raporttien numeroimiselle eivät silloin vielä olleet tänne saapuneet.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Kaarlo Koskinen

Vapaaherra A. S. Yrjö. - Koskinen

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

T O K I O S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 2.

Tokio ssa 13 p:nä helmi kuuta 19 32.

ULKOASIAMINISTERIEN	
8 206he.	82
16/3.32	
5	C15

Asia: Kysymys non-agressiosopimuksesta Neuvosto-Venäjän ja Japanin välillä.

Kuten Herra Ministerille aikanaan lyhyesti sähkötin sain eräältä tšekkiläiseltä suurlähettiläältä luottamuksellisesti tietää, että Litvinoff oli suurlähettiläs Yoshizawan kanssa, joka vuoden vaihteessa sivuutti Moskovan matkalla Parisista Tokioon, ottanut puheeksi kysymyksen non-agressiosopimuksesta Neuvosto-Venäjän ja Japanin välillä. Asia pidettiin täällä visusti salassa ja vasta jonkun aikaa herra Yoshizawan saavuttua tänne ja ryhdyttyä virantoimitukseensa ulkoministerinä, tuli se tunnetuksi Tassin toimesta, joka julkaisi uutisen mainitusta keskustelusta.

Käydessäni muutamia päiviä sen jälkeen tervehdyskäynnillä^{n/} uuden ulkoministerin luona, otin puheeksi hänen edellämäinitun keskustelunsa Litvinoffin kanssa. Ulkoministeri kertoi tällöin Litvinoffin aivan ylimalkaisesti haahmotelleen niitä suuntaviivoja, joita hänen mielestään olisi seurattava tuollaisesta sopimuksesta neuvoteltaessa, mutta huomautti samalla nimenomaan että keskustelu oli ollut aivan yleisluontoinen sekä ettei Litvinoff ollut lainkaan puuttunut yksityiskohtiin, ei myöskään hänelle jättänyt mitään

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

1) Tavallinen.

2) XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

3) XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

4) XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXX

XXXX

sopimusluonnosta. 1) Ulkoministeri painosti vielä, ettei keskustelua missään tapauksessa olisi ymmärrettävä siten että siinä olisi tultu minkäänlaiseen, edes periaatteelliseenkaan, yksimielisyyteen, vielä vähemmän sovittu neuvotteluihin ryhtymisestä, kuten hän tiesi esim. Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä tapahtuneen. Että keskustelu Moskovassa siis oli ollut aivan yksipuolista oli sitäkin luonnollisempaa, koskei hänellä ollut mitään valtuuksiakaan neuvotella asiasta Litvinoffin kanssa ja nimityksensä ulkoministeriksi hän sai vasta palattuaan Tokioon.

Mitä puheenalaisen asiaan muuten tulee, oli uutisen julkaiseminen venäläisten taholta täydellinen yllätys tšekäläiselle ulkoministeriölle, jonka tarkoituksena oli ollut pitää asia salassa siksi kunnes se olisi ehtinyt "kypsyä". Asian tultua tunnetuksi ryhtyivät lehdet luonnollisesti kohta sitä arvostelemaan ja sai asia melkein poikkeuksetta lehdistön puolelta osakseen harvinaisen kylmän vastaanoton. Olisi luultu, että lehdistö tunnustuksen osotuksena Neuvosto-Venäjälle sen passiivisuudesta Mantshurian selkkaukseen nähden olisi ollut pidättyväinen lausunnoissaan, mutta niin ei suinkaan ollut. Päinvastoin huomautettiin, että tuollainen sopimus oli tulki tarpeeton, koska molemmat osapuolet kuuluivat Kelloggin paktin allekirjoittajavaltioihin sekä että jos sopimuksia Neuvosto-Venäjän kanssa välttämättömästi olisi ryhdyttävä tekemään, tulisivat lähinnä kysymykseen sopimukset kommunistisen propagandan levittämisen ehkäisemisestä, jota, huolimatta siihen kohdistuvasta kiellosta venäläis-japanilaisessa sopimuksessa vuodelta 1925, edelleenkin, vaikkakin vähänlaisella menestyksellä, harjoitettiin. Myös sopimusta kunniantomia kauppatapoja ja venäläistä dumpausta vastaan tervehdittäisiin mielihyvällä.

Tiedustellessani ulkoministeriössä miten Japani tulisi suhtautumaan asiaan, oltiin tietysti hyvin varovaisia ja sanottiin,

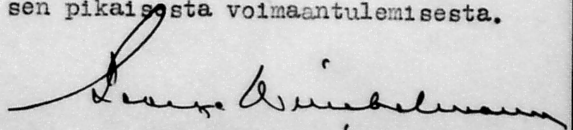
1) Mikäli tällä tiedetään jätti Neuvosto-Venäjän tšekäläinen suurlähettiläs suunnilleen samanaikaisesti väliaikaiselle ulkoministerille sopimustekstin, joka lienee identtinen Neuvosto-Venäjän ja Ranskan välisen vastaavan sopimuksen kanssa.

että se ~~liikkyisi~~ tulotaisin ottamaan selkkaperäisen harkinnan alaiseksi, mutta lisättiin kohta, että nykyinen härettömän vaikea tilanne Kiinassa ja Mantshuriassa, johon verrattuna non-agressiosopimus Neuvosto-Venäjän kanssa luonnollisesti oli aivan toisarvoinen kysymys, pitkiksi ajoiksi tulisi vaatimaan kaikki käytettävissä olevat voimat ulkoministeriössä, joten viimeainitun asian käsittely tulisi toistaiseksi lykkääntymään. Sain keskustelusta sen käsityksen, että Neuvosto-Venäjän aloitteen päävaikuttimena täällä arvellaan olleen saada ehdotetun sopimuksen avulla paralysoiduksi tai ainakin kontrolloiduksi Mantshuriassa nykyään olevan 200,000 valkoisen venäläisen toiminta, joiden liikehtiminen etenkin äskeisinä levottomina aikoina lienee tuottanut Neuvosto-Venäjälle paljon murheen aihetta.

Olen ollut tilaisuudessa keskustelemaan myös useiden tšekkiläisten diplomaattien kanssa siitä kohtalosta, joka Japanin puolelta odottanee puheenalaista sopimussuunnitelmaa. Kaikki mielipiteet ovat olleet harvinaisen yksimielisiä. Eräs täällä 12 vuotta toiminut lähettiläs, jota pidetään Kaukaisen Idän olojen erikoistuntijana, huomautti, että olisi varsin luultavaa, ettei Japani tulisi suostumaan Neuvosto-Venäjän sopimustarjouksen, tuskinpa edes ryhtymään yksityiskohtaisiin neuvotteluihin. Tuollainen menettely Japanin puolelta olisi sitäkin luonnollisempaa, koskei Japani missään tapauksessa voisi hyväksyä sopimusta, joka velvoittaisi sen pysymään puolueettomana sotaisen selkkauksen syntyessä Kiinan ja Neuvosto-Venäjän välillä. Neuvosto-Venäjän sopimusehdotus tietäisi kuitenkin tätä, jos se, kuten syytä oli olettaa, oli identtinen Ranskan sopimuksen kanssa. Hän lisäsi ei tahtovansa väittää, että Japani joka tapauksessa tulisi esiintymään aktiivisena tekijänä tuollaisen selkkauksen syntyessä ja huomautti, että Japani kolme vuotta sitten tapahtuneen kiinalais-venäläisen selkkauksen aikana pysyi puolueettomana, mutta hän väitti, että Japani joka tapauksessa tulisi vaatimaan, että sillä tilanteen kiristytessä Kiinan ja Neuvosto-Venäjän välillä olisi vapaat kädet voidakseen toimia sen mukaan kuin olosuhteet kulloinkin vaatisivat sekä ettei se niinmuodoin tulisi sallimaan tämän toimintavapautensa rajoittamista millään sopimusmääräyksillä. Koskei kuitenkin nyky-

hetki aseriisuntakonferenssin ollessa koolla olisi otollinen tuollaisen ehdotuksen ylimalkaiselle hylkäämiselle, joka, sanottakoon sen aloitteentekijän vaikuttimista mitä hyvänsä, kiistämättä, ainakin teoreettisesti, tarkoitti maailmanrauhan vakiinnuttamista ja koskei Japani myöskään tahtoisi vaarantaa sitä myötatuntoa, jota sillä Mantshurian ja Shanghain tapausten jälkeen vielä joillakin tahoilla mahdollisesti oli, ja jonka säilyttäminen sille juuri nykyhetkenä ehkä oli tärkeämpää kuin koskaan ennen, ei Neuvosto-Venäjän ehdotukseen myöskään tultaisi antamaan nimenomaan kieltävää vastausta, vaan annettaisiin se jäädä makaamaan ja noudatettaisiin sen käsittelyyn nähden sitä viivytysohjelmaa, jonka soveltamisessa japanilaiset ovat tunnetusti mestarillisia. Esimerkkinä viime mainitusta taidosta mainittakoon tässä yhteydessä, että eräs suurvalta on 13 vuoden aikana yrittänyt solmia Japanin kanssa niin epäpoliittista kuin rikksentekijän luovuttamista koskevaa sopimusta, tässä kuitenkin toistaiseksi onnistumatta. Neuvottelut tosin edelleenkin ovat jatkuvinaan, mutta, mikäli asianomaisen maan suurlähettiläs minulle huomautti, on hän jo niin väsynyt japanilaisten alituisiin kierteleviin vastauksiin hänen lukemattomiin kyselyihinsä, että hänen yrityksensä saada sopimus syntymään vuosi vuodelta käyvät yhä heikommiksi.

Mitä nyttemmin allekirjoitettuun non-agressiosopimukseemme Neuvosto-Venäjän kanssa tulee, on se herättänyt täällä melkoista huomiota ja on ulkoministeriö pyytänyt minulta sopimustekstiä. Venäläisissä lehdissä olleet mairittelevat lausunnot Suomen nykyisestä ulkopoliitikasta ovat kokonaisuudessaan julkaistu tšekäläisissä englanninkielisissä lehdissä. Myös Neuvosto-Venäjän tšekäläinen suurlähettiläs on allekirjoittanut kohta viime aikoina osottanut aivan silmiinpistävästä huomaavaisuudesta ja kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa ottanut puheeksi mainitun sopimuksen, lausuen tyytyväisyytensä sen solmimisesta ja toivomuksen sen pikaisesta voimaantulemisesta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₁₅.

ASIA: _____

Johiossa olevan lähetysten rap. no 3.

Ministeri Winkelmann.

20/2 1932.

Tokiossa, 20 päivänä helmikuuta 1932.

No 31.

7 206/32
11/3. 32
5 C15

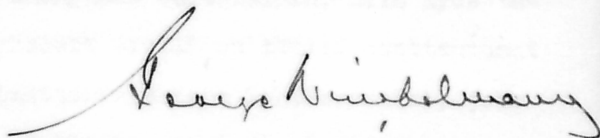
Herra Ministeri,

Tämän ohella lähetän kunnioittaen Herra Ministerille Tokion lähetystön raportin No. 3 koskeva Shanghai tapahtumia.

Tahdon tässä yhteydessä ilmoittaa, että raportti No. 2 koskeva kysymystä non-agressiosopimuksesta Japanin ja Neuvosto-Venäjän välillä, päivätty tämän kuun 15 p:lle, on lähetetty Amerikan kautta.

Koska oheenliitettyssä raportissa kosketeltu kysymys tulee käsittelyn alaiseksi kansainliiton ylimääräisessä yleiskokouksessa ensi kuun alussa, olen lähettänyt yhden kappaleen tätä raporttia suoraan Geneven lähetystölle.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Vapaaherra A. S. Yrjö-Koskinen,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

1) Tavallinen.

2) Tavallinen.

3) Tavallinen.

4) Tavallinen.

Hex

Hex

T O K IOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 3.

Tokio:ssa 20. p:nä helmi kuuta 1932.

7 206 Re: 32

11/3-32

TYHÄ	OLAVO	ADIA
5	C15	

Asia: Shanghai tapahtumat.

Vaikkakin edellytän, että edustustomme Shanghaiissa on tiedottanut sikäläisistä viimeviikkoisista tapahtumista, tahdon kuitenkin lyhyesti koettaa selvittää Japanin osuutta niihin sekä niitä pyrkimyksiä, jotka ovat olleet määrällisesti Japanin toiminnalle Shanghaiissa.

Luotettavien tietojen hankkiminen niistä seikoista, jotka välittömästi ovat johtaneet Shanghaiin mellakoihin, niin myös tapahtumain myöhemmästä kehityksestä siellä, on täällä osottautunut erinomaisen vaikeaksi. Säälimättömän ankara lehtisensuuri, joka sallii ainoastaan Japanille edullisten tietojen levittämisen ja pitkä välimatka tapahtumapaikalle ovat suuresti vaikeuttaneet puolueettomien tietojen saamista. Luulisin, että ne asiakirjat, jotka parhaiten kuvastavat tosiloja, ovat kansainliiton pääsihteerin Shanghaiin konsulikunnan jäsenistä tilannetta tutkimaan nimittämän komitean raportit. Olen ollut tilaisuudessa saamaan ne luettavakseni ja vertaamalla niitä niihin Japanin pyrkimyksiä valaiseviin tosiseikkoihin, jotka ovat täällä yleisest^{1/}tunnetut, tuntuu siltä kuin komitea olisi suurin piirtein osunut oikeaan tilanteen syntyyn ja kehitykseen vaikuttaneita olosuh-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

.....

.....

.....

1) Tavallinen.

~~2) Yleisluovutus~~~~3) Yleisluovutus~~~~4) Yleisluovutus~~

Hex

Hex

teita arvostellessaan. Mainittakoon myös tässä yhteydessä, ettei japanilaisen lehdistön ole sallittu julkaista mainittuja raportteja kokonaisuudessaan, vaan on niistä annettu ainoastaan virallinen selostus, joka siinä määrin poikkeaa alkuperäisestä asiakirjasta, että sitä tuskin luulisi käytetyn selostuksen lähtökohtana.

Kuten tunnettua käyvät kiinalaisten ja japanilaisten selitykset Shanghai tapahtumista jyrkästi vastakkain ja kumpikin puoli viettää koko syyn toisen niskoille. Kiinalaiset väittävät, että Shanghai japanilainen siirtokunta on siitä hetkestä lähtien kuin ensimmäiset laukaukset Mantshuriassa vaihdettiin esiintynyt erittäin provosoivasti ja tavalla, joka muistutti voittajavaltion kansalaisten esiintymistä voitettussa maassa sekä että tällainen esiintyminen ajan oloon on johtanut siihen, etteivät eräät kiinalaiset piirit enää jaksaneet maltaa mieltään vaan ryhtyivät väkivaltaisuuksiin yksityisiä japanilaisia mielenosottajia vastaan. Japanin taholta taas väitetään, että kiinalaisten toimeenpanema boikotti japanilaisiin tavaroihin nähden ja niihin kohdistetut väkivaltaiset hävittämistoimenpiteet ynnä kiinalaisten lehtien hyvin halventavat lausunnot Japanin keisarista selostaessaan häntä kohtaan tapahtunutta murhayritystä, niin myös yksityisten kiinalaisten harjoittamat väkivaltaisuuudet Shanghai japanilaisen siirtokunnan jäseniä kohtaan olivat luonnollisesti johtaneet kostotoimenpiteisiin japanilaisten puolelta.

Ei liene epäilystäkään siitä, etteikö kiinalaisten jo aikaisemmin toimeenpanema ja Mantshurian selkkauksen syntymisestä lähtien suurella taidolla aivan järjestelmälliseksi kehitetty boikotti olisi tuottanut japanilaisille aivan suunnatonta vahinkoa ja niinmuodoin saattanut monen, joka yhtäkkiä huomasi menettäneensä kaiken omaisuutensa, epätoivon valtaan, mutta toiselta puolen on huomattava, ettei Shanghai japanilaisen siirtokunnan kiihtymystä myöskään ole rauhoittaneet ne kiihkoilijat, jotka, joskaan ei nimenomaan hallituksen lähettämien, mutta sen myöskään sitä millään tavalla estämättä, ovat suurin joukoin kiiruhtaneet Shanghaiin ylläpitämään "isänmaallista mielialaa" sikäläisen japanilaisen siirtokunnan keskuudessa. Täällä ollaankin aivan yleisesti sitä mieltä, että juuri mainitut intoilijat, jotka ovat erään fanaattisen poliittisen järjestön nimeltä

" Musta Lohikäärme," jäseniä, jonka järjestön toiminta enimmäkseen oli rajoittunut poliittisten vastustajien salamurhiin (entisen raministerin ja vapaamielisen puolueen huomattavimman jäsenen Inouen muutamia viikkoja sitten tapahtunut murha oli myös tämän järjestön järjestämä), olivat härsyttävällä ja rehentelävällä esiintymisellään saaneet muutenkin jännitetyt mielet kiihtymään. Väitetään, että sen tunnetun japanilaisen munkkikulkueen järjestäminen Shanghai kaduille, jonka provosoiva esiintyminen aiheutti ensimmäisen verenvuodatuksen, olisi myös ollut sanotun järjestön työtä. Että noiden seikkailijain toiminta Shanghaissa alkoi ajan mittaan pelottaa japanilaisiakin viranomaisia, osottaa se seikka, että suuri joukko heistä, Japanin Shanghaissa olevan diplomaattisen edustuksen toimesta, joka lähinnä oli ollut tilaisuudessa seuraamaan heidän uhmaavaa esiintymistään, nyttemmin lienee palautettu kotimaahansa.

Siirtyessäni sitten kysymykseen, missä määrin Japanin hallitus on ollut mukana johtamassa alkuvalmisteluja Shanghaiin tapauksiin, käyvät mielipiteet täällä enimmäkseen siihen suuntaan että useimmat hallituksen jäsenet joko eivät uskoneet Shanghai tapahtumien kehittyvän niin nopeasti tai noudattivat he tarkoituksella jonkunlaista "laissez aller" politiikkaa. Tietysti hallitus tiesi, että mieliala japanilaisten ja kiinalaisten välillä oli melkoisen jännittynyt, mutta väitetään hallituksen antaneen meriministerille verrattain laajat valtuudet menetellä sen mukaan kuin olosuhteet vaatisivat. Tällaisen valtuuden saaminen oli laivastolle sitäkin mieluisampi kun tšekäläisissä laivastopiireissä jo Mantshurian selkkauksen alkamisesta lähtien oli oltu erittäin kateellisia armeijalle, jolle oli suotu tilaisuus kunnostautua, joten he, tilaisuuden siihen nyt saatuaan, kiiruhtivat näyttämään, mihin he Shanghaissa vastaavasti kykenisivät. Ettei ainakaan mitään asianomaisissa yleisesikunnassa seikkaperäisesti valmistettua suunnitelmaa ollut olemassa laivaston ryhtyessä ensimmäisiin sotatoimenpiteisiinsä, osottanee puolestaan myös Yangtse-virran suussa olevan Woosungin linnoituksen pommitus ilman käytettävissä olevia

maihinnousujoukkoja, toistuen täten se erehdys, jonka liittoutuneet tekivät maailmansodassa Dardanellien luona. Yritys nytkin epäonnistui, ollen linnoitus edelleenkin valloittamatta, vaikkakin, maihinnousujoukkojen nyttemmin saavuttua Shanghaihin, piakkoin tultaneen tekemään uusi yritys sen valloittamiseksi. Mainitakoon tässä vielä esimerkkinä, joskaan ei minään ratkaisevana, laivaston oma-alotteisesta toiminnasta Shanghaiin tapahtumiin nähden, että kun yksi virkaveljistäni oli viime kuun 29 p:nä ulkoministerin yksityissihteerin virkahuoneessa odottamassa puheillepääsyä ulkoministerin luo, tämä yhtäkkiä saapui huoneeseen ja hyvin levottoman näköisenä pyysi yksityissihteerin hankkimaan kaduilla myytäviä lisälehtiä, joissa, mikäli hänelle oli kerrottu, väitettiin Shanghaiissa ammuttavan.

Joskin siis todennäköiseltä näyttää, että hallituksen suhteessa laivastoon Shanghaiin tapahtumiin nähden nyt toistui sama juttu kuin aikanaan hallituksen suhteessa armeijaan Mantshurian tapahtumien aikana s.o. että hallitus asetettiin tapahtuneiden tosiasioiden eteen, on kuitenkin todettava, että hallitus, etenkin saatuaan tietää, että japanilaisten tappiot Shanghaiissa olivat olleet paljon raskaammat kuin mitä alussa luultiin, on noudattanut samaa politiikkaa kuin viime syksynä, nimittäin päättävästi ryhtynyt tukemaan tällä kertaa laivaston toimintaa lähettämällä viipymättä maihinnousujoukkoja Shanghaihin. Saatuaan nimittäin hyvin arvossapidetyn rahaministerinsä ynnä eräät muut jäsenensä, jotka lähinnä pelkäsivät tuollaisen sotaretken aiheuttamia suunnattomia kuluja yenin arvon laskiessa päivä päivältä, taipumaan, lähetettiin viime viikon alkupuolella, keisarin annettua siihen suostumuksensa, Shanghaiin yksi sodanvahvuinen divisiona, vahvistettuna erinäisillä specialijoukoilla, kaikkiaan 19,000 miestä, ja mikäli erään suurvallan sotilasasiamies minulle kertoi, on toinen samanvahvuinen divisiona myös jo saapunut perille ollakseen mukana siinä yleisessä hyökkäyksessä, jonka kiinalaisten hyljättyä japanilaisten ulttimaattumin, oli määrä alkaa tänä aamuna.

Olen lukuisissa keskusteluissa täälläkin ulkoministeri-
össä ottanut puheeksi Shanghain tapahtumat ja ne päämäärät, joi-
den voidaan olettaa johtavan Japanin toimintaa siellä. Tällöin
on johdonmukaisesti aina huomautettu, ettei ainoakaan japanilai-
nen ajattele mitään alueellisia valtauksia itse Kiinan alueella
sekä että Japanin ainoana päämääränä Shanghaissa on siellä asu-
van 35,000 japanilaisen ja heidän omaisuutensa turvaaminen sekä
järjestyksen palauttaminen. Täällä viitataan myös usein siihen,
että kun Kiinan hallitus väittää, ettei japanilaisten tavarain
boikotin lopettaminen ole sen vallassa eikä ettei se voi pakottaa
yksityisiä kiinalaisia vastoin heidän tahtoansa ostamaan japani-
laisia tavaroita, ei noissa väitteissä ole mitään perää, sillä
puheenalaisen boikotin luoja ja organisoiva elin on juuri Kuomin-
tang eli Kiinan kansallinen puolue, jonka suhde Kiinan hallituk-
seen on täysin rinnastettavissa kolmannen internationalen suhtee-
seen Neuvosto-hallitukseen, joten pieninkin viittaus Kiinan kan-
sallisen hallituksen puolelta Kuomintangille olisi täysin riittä-
vä boikotin lopettamiseksi. Myös toistetaan täällä tavantakaa, et-
tei Shanghain tapahtumilla ole mitään yhteyttä Mantshurian tapah-
tumien kanssa ja tämän vakuutuksen olen puolestani taipuvainen pi-
tämään oikeana, sillä siksi erilaatuinen Japanin asema Shanghaissa
ja Mantshuriassa on. Mitä viimeksimainittuun tulee, joka, kuten tun-
nettu, nyttemmin on japanilaisten joukkojen kokonaisuudessaan mie-
hittämiä ja johon kohdistuvia vastaisia suunnitelmia Japanin puo-
lelta tulen toisessa yhteydessä koskettelemaan, voidaan jo nyt
joltisellakin varmuudella väittää, ettei Japani enää, todeksi
muun maailman, vaikkakin vastahakoisesti, taipuneen pitämään
Mantshurian valtausta tosiasiana, tule saavutuksistaan siellä luo-
pumaan. Luonnollisesti tullaan vastedeskin, kuten jo on tapahtu-
nutkin, selittämään, että Japani tulee Mantshuriaan nähdessä noudat-
tamaan ehdotonta n.k. avoimen oven politiikkaa, mutta tästä vakuut-
telusta huolimatta on syytä olettaa, että tuota ovea tullaan niin
vähän reoittamaan, että esiintyvissä tungoksessa ainoastaan pieni-
kasyiset japanilaiset pääsevät siitä sisälle pajahtamaan. Sheng-

halhin tähden asia taas on vallan toinen. Tietysti Japanilla sielläkin on suuria kaupallisia intressejä, mutta niitä ei voida verrata sen kahden miljardin yenin sijoituksiin Mantsuriassa. Sitäpaitsi on vaara joutua selkkauksiin, lähinnä Englannin ja Amerikan kanssa, Shanghaissa paljon suurempi, jotapaitsi kaikkinaiset aluevaltaussuunnitelmat siellä kohtaisivat paljon voimakkaampaa vastustusta. Tulen siis siihen johtopäätökseen että, joskin Japanin hallitus, laiminlyömyllä ajoissa puuttua tapahtumain kulkuun, on ollut osaltaan myötävaikuttamassa siihen, että tapahtumat Shanghaissa ovat päässeet kehittymään pitemmälle kuin sen mielestä olisi ollut suotavaa, hallitus kuitenkin nyttemmin olisi valmis harkitsemaan kaikkia keinoja päästäkseen nykyisestä umpikujasta, edellytyksellä, että niin voisi tapahtua prestige-näkökohtien siitä kärsimättä.

Lopuksi huomautus sen johdosta, ettei yksistään japanilaisten keskuudessa vaan muuallakin Japanin toiminta Shanghaissa on rinnastettu Englannin toimenpiteiden kanssa siellä vuonna 1927. Olen sattumalta ollut tilaisuudessa keskustelemaan asiasta henkilön kanssa, joka on oleskellut Shanghaissa kummassakin tilaisuudessa. Hän kertoi, että menettelymuodot olivat aivan päinvastaisia. Yhtä pidättyväisiä kuin englantilaiset joukot viimeiseen saakka olivat olleet, ryhtyen aseellisiin toimenpiteisiin vasta sitten kun tilanne oli kehittynyt äärimmäisen kriittilliseksi ja saattanut sikäläiset englantilaiset ynnä muut ulkomaalaiset mitä suurimpien vaarojen alaisiksi, yhtä aggressiivisesti olivat japanilaiset joukot esiintyneet, välittämättä lainkaan siitä, että ne täten turhaan vaaransivat ei ainoastaan Japanin omien kansalaisten, vaan myös muidenkin ulkomaalaisten aseman.

George B. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

✓
RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön rapo no 4

Ministeri Mickelsson.

6/4 1932.

Tokiossa, 6 päivänä huhtikuuta 1932.

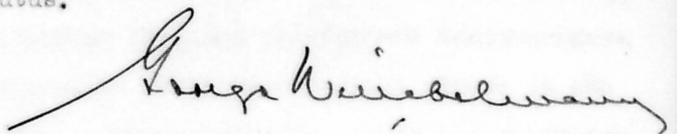
No. 64.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
9/206 re. 11. 32		
26	4. 32	9
RYHMÄ	LUKUNUMERO	ASIA
5	C15	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetään kunnioittaen tämän ohella viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin No 4, koskeva Mantshurian uuden valtion (Manchukuo) perustamista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Vapaaherra A. S. Yrjö - Koskinen

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

Jakelu (aiempina olevien ohjeiden mukaan):

.....
.....
.....

- 1) Tavallinen.
- 2) ~~Tavallinen~~ ~~1 kpl~~ ~~XIX~~
- 3) ~~1 kpl~~
- 4) ~~XIX~~ ~~1 kpl~~ ~~XIX~~

T O K I O S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 4

Tokio ssa 6 p:nä huhti kuuta 19 32.

ULKOAS AININISTEN		
9 206 fac. 32		
26/4-32	9	LEI
FINLA	UUSI	NOIA
5	10	

Asia: Mantshurian uuden valtion(Manchukuo) perustaminen.

Chinchowin vuoden vaihteessa tapahtuneen valtauksen jälkeen oli Japani saavuttanut molemmat lähimmät päämääränsä Mantshuriassa, nimittäin täydellisen kontrollin Etelä Mantshuriaan nähden ja sen puhdistamisen kiinalaisista joukko-osastoista, jotka osaksi vapaaehtoisesti, osaksi japanilaisten joukkojen painostamina, olivat vetäytyneet "ison muurin" toiselle puolen. Koska Japani kuitenkin edellisen syyskuun 16 p:stä lähtien, jolloin ensimmäiset laukaukset Mantshuriassa vaihdettiin, johdonmukaisesti oli vakuuttanut kaikkinaisten aluevaltaussuunnitelmien olleen sille täysin vieraita ja ainoana syynä aseellisiin toimenpiteisiin ryhtymiseen väittänyt olleen itsepuolustusnäkökohtien s.o. japanilaisten hengen ja omaisuuden suojelemisen kurittomien kiinalaisten rosvojoukkojen hyökkäyksiltä, oltiin tällä myös vallan selvillä siitä että sen jälkeen kuin Mantshuria nyttemmin oli lopullisesti puhdistettu noista joukoista, olisi kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin lopullisen rauhantilan luomiseksi siellä, joka tekisi mahdolliseksi japanilaisten joukkojen palauttamisen Etelä Mantshurian rautatien suoja-alueelle. Tämä oli tärkeätä jo senkin vuoksi että tätä luultiin

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. 1/2x
 2) ~~XXXXXX~~ 1/2x
 3) ~~XXXXXX~~
 4) ~~XXXXXX~~ 1/2x

hävennettävien esiintyneitä epäilyksiä Japanin vakuutusten vilpittömydestä.

Tällaisen rauhantilan luominen eli olojen vakiinnuttaminen Mantshuriassa on kuitenkin osottautunut erinomaisen vaikeaksi ja lukuisat suunnitelmat, muun muassa A luontoisen mandaatin hankkiminen Japanille Etelä Mantshuriassa, on täytynyt jättää toteuttamatta riittävän kannatuksen puutteessa. Järjestelysuunnitelmien onnistumisista ei myöskään ole edesauttanut Amerikan suhtautuminen asiaan. Amerikan kanta, joka sisältyy valtios sihteeri Stimsonin Japanille ja Kiinalle jättämään noottiin on lyhyt ja ytimekäs. Valtios sihteeri Stimson lausuu siinä, ettei Amerikka tulisi sallimaan mitään de facto tilannetta tai tunnustamaan mitään sopimusta Japanin ja Kiinan välillä, joka olisi omiaan heikontamaan Amerikan tai sen kansalaisten sopimuksiin perustuvia oikeuksia Kiinassa.

Oli siis keksittävä jokin kaunis kilpi naamioitujen valtaustoimepiteiden jatkumiselle Mantshuriassa ja tämän tällaiset valtiomiehet tunnetulla taidollaan pian löysivätkin. Tämä kilpi oli kiinalaisten kenraalien raskaan sorron alaisena olleiden Mantshurian asukkaiden kauan kaipaaman itsensä määräämisoikeuden toteuttaminen. Amerikan edellämainittu kannanotto, joka perustuu yhdeksän vallan sopimuksen tulkintaan, sisältää jo semmoisenaan negatiivisen suhtautumisen myös uuden valtion perustamiseen, koska sanotun sopimuksen allekirjoittajavallat nimenomaan ovat sitoutuneet kunnioittamaan Kiinan suvereniteettia, sen riippumattomuutta sekä sen alueellista ja hallinnollista koskemattomuutta. Tästä päikähästä tuskin voitaneen päästä niin vähällä kuin eräs ulkoministeriön johtavista virkamiehistä arveli, hänen selittäessään olevan riidatonta, ettei yhdeksän vallan sopimusta voitaisi lainkaan soveluttaa nyt kysymyksenalaiseen tapaukseen, koska Kiinan kansallinen hallitus ei tosiasiallisesti koskaan ole kyennyt harjoittamaan suvereniteettia Mantshuriaan nähden.

Kaikista odotettavissa olevista vaikeuksista huolimatta ryhdyttiin kuitenkin kuumeisella kiireellä luomaan uutta valtiota. Sen

hallitusmuotoon, joka lienee kirjoitettu täällä, on poimittu Japanin hallitusmuodosta kaikki ne kohdat, joita on voitu käyttää tasavaltalaisessa hallitusmuodossa ja suuri joukko japanilaisia virkamihiä komennettiin Mantshuriaan panemaan pystyyn hallituskoneiston. Työt suoritettiin japanilaisille ominaisella tarmolla ja jo viime kuun 1 p:nä kykeni uusi valtio, kuten tunnettua, antamaan itsenäisyysjulistuksen. Manchukuon hallitus sitoutui siinä jatkuvasti noudattamaan niitä Mantshuriaan kohdistuvia sopimuksia, jotka Kiina oli tehnyt ulkovaltojen kanssa, niin myös rikkomatta ylläpitämisen kaikkia oikeuksia, jotka ulkomaalaiset olivat siellä itselleen hankkineet sekä noudattamaan avaimen oven politiikka ilman minkäänlaisia varauksia. Seuraavalla viikolla päätti hallitus eräitä ulkovalloilta pyytää Manchukuon itsenäisyyden tunnustamista. Pyyntö osoitettiin Amerikalle, Belgialle, Englannille, Italialle, Itävallelle, Japanille, Latvialle, Liettualle, Puolalle, Portugalille, Ranskalle, Saksalle, Tanskalle, Tšekoslovakialle, Neuvostovenäjälle ja Virolle. Miksi tunnustuksen pyytäminen rajoitettiin näihin valtioihin, siitä ei täällä olla oikein selvillä, mutta oletti eräs virkaveljistäni sen johtuneen siitä että ylläluetelluilla valtioilla oli konsuliedustus Manchukuon pääkaupungissa Changchunissa. Mikäli täällä kerrotaan lienee Viro ainoa valtio, joka tunnustuspyyntöön on tähän mennessä antanut asiallisen vastauksen, ilmoittaen siinä tunnustavansa Manchukuon itsenäisyyden ilman mitään varauksia ja olevansa valmis viipymättä järjestämään sen kanssa diplomaattiset suhteet. En ole ollut tilaisuudessa kontrolloimaan, onko mainittu tieto oikea, mutta tuntuu se minusta vähemmän todennäköiseltä, koska Virolle, tietäkseni, ole tähän mennessä ollut diplomaattisia suhteita Kaukaisen Idän valtojen kanssa. Japanin alustava vastaus ei myöskään sisällä mitään tunnustusta, vaan ainoastaan muutamia ylimalkaisia fraaseja, joissa se tervehtii ~~uutta~~ uutta valtiota tämän pyrkimyksissä myötävaikuttaa rauhan säilymiseksi Kaukaisessa Idässä. Japani pitää ilmeisesti viisaampana ensin tunnustella maaperää ennenkuin se

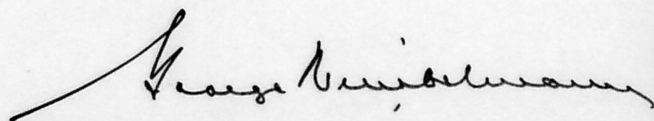
tunnustaa uuden valtion de jure. Eräissä tšekkiläisissä piireissä tahdotaan jo annettu vastaus tulkita tosiasialliseksi de facto tunnustukseksi, mutta ulkoministeriössä asiaa tiedustellessani huomautettiin, ettei tuollainen tulkinta ollut oikea. Neuvosto-Venäjän suhtautuminen uuteen valtioon ei myöskään ole mielenkiintoa vaille. Mitään vastausta ei Neuvosto-Venäjä toistaiseksi liene antanut, mutta täällä noteerataan ilmeisellä mielihyvällä se toiseikka, että kun Manchukuon hallitus oli ilmoittanut Itä-Kiinan rautatien neuvostovenäläisille johtomiehille erottaneensa aikaisemmin rautatien hallintoon kuuluneet kiinalaiset jäsenet ja nimittäneensä omat miehensä tilalle, oli rautatien neuvostovenäläinen johto ilmoittanut saaneensa Moskovasta määräyksen hyväksyä nimitykset. Siltä varalta että meiltä pyydetäisiin tunnustusta Manchukuon valtiolle, olisi kai syytä jättää kannanoton riippuvaksi siitä miten yhdeksän vallan sopimuksen allekirjoittajat, joita asia lähemmin koskee, tulevat siihen suhtautumaan.

Kävin tuonnottain ulkoministeriössä tiedustelemassa, mitä mahdollisuuksia siellä arveltiin uudella valtiolla olevan kansainvälisesti tunnustetun aseman saavuttamiseksi. Mieliala ei tunnuttanut olevan erikoisen korkealla ja kun Japanikaan ei vielä ollut lopullisesti määrännyt virallista kantaansa, oltiin verrattain pidettyväisiä, mutta sen verran kuitenkin huomautettiin, että ellei tunnustuksia ajan mittaan rupeaisi kuulumaan olisikaa uuden valtion yritettävä tulla toimeen ilman niitä.

Tšekkiläinen sanomalehdistö sitä vastoin ei ole yhtä pidettyväinen lausunnoissaan. Siinä huomautetaan pilkallisesti, etteivät suurvallat luonnollisestikaan tule tunnustamaan uutta valtiota siksi kateellisia ne ovat Japanin saavutuksille Mantshurias-
sa ja sen vaikutusvallan lisääntymiselle siellä, mutta ettei asialla myöskään ole Japanin kannalta katsottuna mitään kiirettä, sillä kute enemmän uusi valtio aikojen kuluessa stabilisoituu sitä vaikeammaksi käy tunnustuksen epäminen.

Todennäköisesti tulee tämänkin kysymyksen selvittely muodostumaan vaikeaksi pulmaksi lordi Lyttonin komissionille, jonka tähänastista toimintaa Kaukaisessa Idässä tulen eri yhteydessä käsittelemään.

Lopuksi muutama sana Manchukuon valtion ensimmäisestä valtionpäämiehestä. Kuten tunnettua on valtionpäämieheksi valittu Pu - Yi eli oikeammin Henry Pu - Yi hänen liitettyä nimeensä ihailemansa kuningas Henrik VIII nimen. Tämä nuorukainen, joka vuonna 1906 nelivuotiaana asetettiin Kiinan valtaistuimelle ja joka vuonna 1912 Sun Yat Senin vallankumouksen yhteydessä oli pakotettu luopumaan vallasta, on sen jälkeen, oltuaan uudelleen maailmansodan aikana viikon päivät Kiinan valtaistuimella, elänyt yksityishenkilönä Pekingissä, saaden täydellisen englantilaisen kasvatuksen häntä varten hankittujen englantilaisten tiedemiesten parissa. Kun "kristitty" kenraali Feng vuonna 1924 tuli yksinvaltiaaksi Pekingissä rikkoi hän yksipuolisesti ne sitoumukset, joihin Kiinan Tasavalta oli sitoutunut Henry Pu - Yi'tä kohtaan, käyttäytyen niin uhkailevasti häntä kohtaan että hänen täytyi paeta Pekingistä, asettuen asumaan japanilaiselle toimilupa-alueelle Tientsinissä, josta hänen kuitenkin viime syksynä, Nankingin hallituksen tuomittua hänet kuolemaan valtiopetoksesta, oli paettava. Tapaamani henkilöt, jotka ovat tulleet hänen kanssaan kosketuksiin Pekingissä ja Tientsinissä, väittävät hänen olevan hyvän kasvatuksen saaneen kiltin nuorukaisen, luonnonlahjoiltaan verrattain keskinkertaisen ja lähinnä muistuttavan jonkunlaista l'Aiglon tyyppiä. Kuitenkin häneltä väitetään tyystin puuttuvan edellytyksiä persoonallisuutensa voimalla johtaa uutta valtiota sitä epäilemättä piankin uhkaavissa vaikeissa myrskyissä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähelyksen rap. no 5.

Ministeri Winkelmann.

6/5 1932.

Tokiossa toukokuun 6 p:nä 1932.

No. 85.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
13/20 p:nä 1932		
30/5-32	2	111
RYHMÄ		ACIA
5	015	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähettän tämän ohella kunnioittavim-
min viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin No. 5, kos-
keva Japanin jatkuvaa mukanaoloa kansainliitossa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioi-
tukseni vakuutus.

George W. ...

Vapaaherra A. S. Yrjö-Koskinen,
Suomen Ulkoasiainministeri,
ym. ym. ym.

Jaketu (atempna olevien ohjeiden mukaan):

.....
.....
.....

- 1) Tavallinen. xlix
- 2) Tavallinen ja tiukka xlix
- 3) Edustuksellinen xlix
- 4) Edustuksellinen ja tiukka xlix

nista kansainliitosta, koska liitto tähänastisella toiminnallaan jo oli osottanut olevansa vakavana esteenä niille pyrkimyksille, joiden toteuttaminen oli elinkysymys Japanille. On ollut mielenkiintoista todeta, kuinka kansainliiton pienet vallat ja lähinnä niiden esiintyminen tämän vuoden ylimääräisessä yleiskokouksessa, on saattanut heidät näiden piirien pilkan ja syvään halveksimisen alaiseksi. Heitä on julkisesti nimitetty kääpiövaltioiksi, jotka taistelevat tuulimyllyjä vastaan ja lausuttu ihmettely siitä, etteivät he itse käsitä, mitä omituista osaa he esittävät esiintyessään toiselta puolen kiihoittajina sanktiopolitiikan puolesta, mutta ollessaan toiselta puolen vailla niitä voimakeinoja, joita he niin lämpimästi suosittelevat ja jotka ovat välttämättömät heidän politiikkansa käytännölliseksi toteuttamiseksi. Toivotaan myös, että suurvallat ovat riittävän kaukonäköisiä ollakseen antamatta kannatustaan sellaiselle politiikalle, joka siirtäisi kaiken vastuun ja voimakeinojen käytön heidän niskoilleen pienten valtojen päästessä asiasta ponsilauselmia sepittämällä. Luotetaan myös siihen, että Englannin laivastolla on muitakin tehtäviä maailmassa kuin vanhan liittolaisensa rannikkojen saartaminen.

En tahdo väittää, että yllä selostetut mielipiteet edustavat Japanin yleistä mielipidettä, sillä ne rajoittuvat ainakin toistaiseksi sotilas- ja niitä lähellä oleviin oikeistopiireihin, mutta kun ottaa huomioon, missä määrin kansallissosialistinen liike on viime sykeystä lähtien tässä maassa voittanut alaa ja kun sen keskittyminen nykyisen sotaministerin, nuoren ja tarmokkaan kenraali Arakin johdon alaiseksi, nyttemmin on käynyt aivan ilmeiseksi, olisi väärin millään tavalla väheksyä sen merkitystä.

Esimerkkinä siitä, vaikkakaan ei minään ratkaisevana, että kansallissosialistien politiikalla kansainliittoon nähden on ymmärtämystä myöskin sellaisissa piireissä, jotka ainakaan virallisesti eivät kuulu heihin, mainittakoon, että tšekkiläisen ulkeministeriön sanomalehtiosaston päällikkö, jolla on hyvin huomattava asema ja jonka siirtyminen lähitulevaisuudessa suurliihettiin

lähkei näyttää todennäköiseltä, sanomalehtimiehille päivittäin antamissaan haastatteluisissa on usempaan otteeseen esittänyt hyvin vähän mairittelevia lausuntoja pienten valtain esiintymisestä Mantshurian ja Shanghaiin tapahtumiin nähden. Eräs kansainliiton neuvostossa edustettuna olevan pienen vallan tukijainen lähettiläs kertoi minulle käydessään ulkoministerin luona ottaneensa puheeksi myös tämän asian ja lausuneensa ihmettelystä sen johdosta että huomattavassa asemassa olevan virkamiehen sallitaan esittää halventavia lausuntoja ystävällisissä suhteissa olevista valtioista. Ulkoministeri oli tähän vastannut, ettei hän ollut huomannut, mitä puheenalainen virkamies oli lausunut, mutta luvannut ottaa asiasta selvän. Enempää ei mainittu lähettiläs ollut sen jälkeen asiasta kuullut, mutta sen tuloksen hän kuitenkin luuli käynnillänsä saavuttaneen, että mainitun virkamiehen kielenkäyttö ei sen jälkeen ollut ollut yhtä voimakasta.

Hallitus yrittää parhaansa mukaan luovia kansallissosialistien ja vähemmän jyrkkää suuntaa edustavien, lähinnä pankki- ja liikemaailman, mielipiteiden välillä ja myönnettävään, ettei hallituksen asema ole kadettava. Toiselta puolelta se ei uskalla väheksyä kansallissosialistien mielipiteitä ja siten desavoida eikä vaikutusvaltaisimman jäsenenensä sotaministeri Arakin, mutta toiselta puolelta pommittavat, mikäli tälle kerrotaan, niinhyvin Amerikassa ja Euroopassa olevat Japanin diplomaattiset edustajat kuin myös kotoiset pankki- ja liikemiespiirit hallitusta huolestuneilla pyynnöillä olla ottamatta liian jyrkkää asennetta suhteessaan kansainliittoon.

Eräs ulkomaalainen sanomalehtimies, joka viime viikolla onnistui saamaan haastattelutilaisuuden ulkoministerin kansa, kertoi minulle ujoitelematta kysyneensä oliko Japanin eroaminen kansainliitosta lähiaikoina odotettavissa. Ulkoministeri oli tähän vastannut, ettei ainakaan nykyhetkellä ollut mitään aihetta tuollaiseen olettamukseen, mutta kohta lisännyt, että tilanne tietysti voisi muuttua sellaiseksi että kysymys koko laajuudessaan voisi tulla seikkaperäisen harkinnan alaiseksi.

Vaikkakin olen, mikäli mahdollista, välttänyt otta-

masta kysymystä sen arkaluontoisuuden vuoksi välittömään pohdinnan alaiseksi ulkoministeriössä, olen kuitenkin, päättäneen eräistä ministeriön virkamiesten lausunnoista ja keskustelujen perusteella virkaveljieni kanssa tullut siihen käsitykseen, että hallituksen suhtautuminen asiaan lienee tällä nykyä seuraavaa.

Koska kansainliitosta eroamisen oikeusvaikutukset tulisivat voimaan vasta kahden vuoden kuluttua, ei eroamisella tällä hetkellä mitään erikoisempaa voitettaisi, koska jatkuva sekaantuminen kansainliiton paktin perusteella Japanin politiikkaan Kiinassa ja Mantshuriassa kävisi mahdolliseksi koko sinä aikana, jona kysymyksen tällä arvellaan korkeintaan voivan olla akuuttinen. Jos sen akuuttisuus, vastoin luuloa, tulisi kestämään enemmän kuin kaksi vuotta, voitaisiin, huolimatta liitosta tapahtuneesta erosta, ajatella häiritsevää puuttumista Japanin intresseihin myös paktin 17 artiklan perusteella, jotapaitsi puhevallan ottamista, kuten eräiden valtojen puolelta jo on tapahtunutkin, Japanin Kiinan-politiikkaan nähden Kelloggin ja yhdeksän vallan sopimuksen perusteella, ei myöskään vältettäisi kansainliitosta eroamalla. Edelleen liittyy Japanin jäsenyyteen liitossa mandaatti Etelämeren saariin, jonka menettämistä tällä ei suinkaan pidettäisi suotavana. Puhumattakaan eräistä saarilta saatavissa olevista tärkeistä raaka-aineista, on niillä myös huomattava meristrateeginen merkitys. Tosin saariryhmä neljän vallan sopimuksen perusteella ei saada linnoittaa, mutta jo sen hallussapito ja mahdollisuus käyttää sitä laivaston tukikohtana lienee Japanille suuresta merkityksestä jos vihollisuudet joskus puhkeaisivat Tyynellä Valtamerellä, olipa sitten kysymyksessä hyökkäys etelästä päin Japania kohtaan tai pohjoisesta päin Austraaliaa, Filippiinien tai Hawaijin saariryhmiä tai Singaporea kohtaan. Lisäksi on otettava huomioon, että eroaminen kansainliitosta todennäköisesti eristäisi Japanin pitkäksi aikaa yhteistoiminnasta kansainvälisillä rahamarkkinoilla ulkoaisen lainan saamisen käydessä päivä päivältä yhä polttavammaksi. Kuluvana vuonna tarvittavat 500 miljoonaa yenää, noin

10 miljardia markkaa, ulkomaisten lainain korkoiksi ja kuoletuksiksi, toivotaan, optimistisesti kyllä, saatavan kokoon omassa maassa, mutta kun yksistään Mantshuria tätä nykyä nielee 20 miljoonaa yeniä kuussa enemmän kuin ennen valtausta, muodostunee tilanne jo ensi vuonna vallan kriittilliseksi ja inflation vaara yhä uhkaavammaksi. Pankki- ja rahamaailma, jotka läheisten suhteittensa vuoksi Amerikan ja Englannin rahanmiespiireihin aina ovat vastustaneet Japanissa esiintyneitä itseensä sulkeutumisyrittämyksiä ja yleensä katsoneet asioita realistemmin kuin sotilaat, pelkäävät eron liitosta voivan johtaa myös taloudelliseen isolointiin ja vastustavat sen vuoksi äärimmäisiä toimenpiteitä. Ei voitane myöskään sivuuttaa sitä seikkaa, että Japani, joka on hyvin arka kansainvälisessä prestigessään, katsoo asemallaan kansainliitossa ja etenkin jäsenyydellään neuvostossa jossakin määrin saavuttaneensa taakaisin sen prestigemenetyksen, jonka se kärsi hävitessään Versaillesissa taistelunsa rotujen yhdenvertaisuuden puolesta.

Edellä viitattuihin näkökohtiin nojautuen on syytä uskoa, että niin kauan kuin nykyiset verrattain maltilliset voimat ovat johtamassa Japanin politiikkaa ja lähinnä sen ulkopolitiikkaa, mitään suoranaista vaaraa ei liene olemassa siitä että Japani ryhtyisi äärimäisyyksiin suhteessaⁿ kansainliittoon, mutta tähän on varautumaan kohta liitettävä ne sanat, jotka eräs läheisesti tuntemani ulkoministeriön virkamies Eskettin sanoi "jos sotilaspiirien painostus tulee jatkuvasti kiihtymään, ei ulkoministeriö enää voi kansainliitosta eroamista estää."

Aivan toinen kysymys on tietysti, tuleeko tilanne Japanin kannalta lainkaan muodostumaan niin kriittilliseksi että se tullaan asettamaan valinnan joko tähti eteen. Lyttonin komission ensimmäinen raportti, joko tosin ei sisällä muuta kuin eräiden jo aikaisemmin tunnettujen tosiseikkojen luettelemista, on täällä otettu suopeasti vastaan ja ne tiedot, jotka tännekin ovat vuotaneet komission vaikutelmista, käyvät siihen

suuntaan että sen silmät olisivat avautuneet sille tosiseikalle, että Japani on ainoa valtio, joka kykenee ylläpitämään järjestystä Mantshuriassa ja niinmudoin pelastamaan tuon viljavan maan sekä kiinalaisesta desorganisaatiosta että neuvosto-venäläisistä pyrkimyksistä saada se luisumaan bolshevismin pyörteisiin.

Leino Vuolteen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Tuliossa oleva lähetys nro 6.

Ministeri Wüchelmann.

30/6 1932.

Tokiossa oleva lähetystä.

Salainen.

Raportti Nº 6.

Tokiossa, 14 p:nä kesäkuuta 1932.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
14	207/32	B. 1372
29/6-32		
5	C15	

Asia: Kansallinen liike Japanissa.

Japanissa viime aikoina huomattavasti voimistumassa olevalla kansallisella liikkeellä, jonka viimeisiin saavutuksiin myös pääministeri Inukai järkyttävä murha viime kuun puolivälissä on luettava, on eräitä yhtymäkohtia sekä fascistiseen että kansallissosialistiseen liikkeeseen, mutta on se kuitenkin olemukseltaan aivan omalaatuinen, pohjaantuen eräisiin aitojapanilaisiin psykologisiin ilmiöihin. Yhtymäkohdat fascismiin ja kansallissosialismiin ovat havaittavissa siinä, että kansallinen liike sisäpolitiikassaan vastustaa parlamenttarismia ja ulkopolitiikassaan kansainvälisyyttä s.o. kannattaa mahdollisimman riippumatonta ulkopolitiikkaa, sekä taloudellisessa politiikassaan suosi valtiossosialistisia pyrkimyksiä. Mutta toiselta puolen sen omalaatuisuus ilmenee siinä että se pyrkii palauttamaan valtionpäämiehelle sekä sen vallan että arvovalan, jotka se katsoo olevan luisumassa hänen käsistään kiitos parlamenttarismin epäterveen kehityksen ja kapitalismin häikäilemättömien menettelytapojen. Liikkeen äärimäisenä päämääränä on sellaisen olotilan luominen kapitalismin kukistamiseksi, joka aikoinaan viime vuosisadan keskivaiheilla johti feodalismin kukistumiseen daimioiden ja shogunien palauttaessa läänityksensä hallitusvallalle. Tällaisen päämäärän ajaminen ja viittaukset siihen että nykyinen tilanne Japanissa olisi verrattavissa siihen aikakauteen, jolloin feodalismin olojen pakosta täytyi kukistua, tuntuvat kuitenkin olevan todellisuus pohjaa vailla, niin erilaiset kuin tällaiset olot kaikesta päättäen olivat viime vuosisadan keskivaiheilla nykyoloihin verrattuna. Ei voi olla saamatta sitä käsitystä, että tuollaiset utopiset suunnitelmat ovat omiaan*) sekä vieroittamaan siitä vaikutusvaltaisia henkilöitä, jotka tehtoisivat saada sen ajamaan enemmän reaalisia pyrkimyksiä.

Kansallinen liike on verrattain nuori ja juontaa se juurensa vasta vuodesta 1918, jolloin se perustettiin vastaliikkeeksi vaapamielisten järjestöjen ja työväenliikkeen aikaessa osottaa vähäistä aktiivisuutta tarkoituksenaan toteuttamiseksi, kaikkolaisten tällaisten pyrkimysten siihen asti oltua täydellisesti lamassa. Tämä aktiivisuus oli tietysti aivan mitätöntä, mutta Japanin oloille kuvaavaa on, että sekin herätti vastaliikkeen, sillä täällä on ammoisista ajoista ollut vallalla se käsitys, että "vaarallisten ajatusten" tukahuttaminen on yksi yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä.

Tämän kansallisen järjestön ohjelmassa, joka aluksi oli jyrkästi vastustavalla kannalla sosialismiin sen kaikissa ilmenemis- muodoissa, kannattaa myös puolue toimintaa ja suosien kapitalistista järjestelmää, tapahtui kuitenkin muutamia vuosia sitten, arvaustenkin ulkoapäin tulleiden herätteiden johdosta, laajakantoinen muutos. Sen ohjelmaan sisällytettiin nyt, erotuksena muista tällaisista oikeistojärjestöistä, pääkohtana puoluepolitiikan ja kapitalistisen järjestelmän vastustaminen. Näissä ohjelmakohtissaan liike näin muotoon lähesisesti liittyi sosialistien ja kommunistien katsantokantaan,*) eroten kuitenkin viime mainituista siinä että kansallinen

1) Tällaiset sosialistit ovat, omista kyllä, puolueelämän jyrkkiä vastustajia, johtuen se todennäköisesti siitä, ettei heillä nykyisen vaalijärjestelmän voimassa ollessa ole mahdollisuuksia saada alahuoneeseen vaatimatonta edustusta.

*) heikentämään liikkeen monissa suhteissa hyviä tarkoituksia

liike lujasti pitää kiinni periaatteesta, että hallitsijan on oltava koko yhteiskunnan keskipiste. Etenkin kahtena viime vuotena on liike saanut voimakasta kannatusta nuorempien upseeripiirien taholta. Syynä siihen on lähinnä ollut se, että niinhysin kaksi vuotta sitten solmittu Lontoon laivastopakti kuin armeijan vahvuuden vähentäminen on upseeripiireissä synnyttänyt sen vakauksen, että mainituilla toimenpiteillä on vaarennettu Japanin puolustusvalmiutta sekä että määrävainä niille ei ole ollut kansakunnan etu vaan erilaiset puoluepyyteet sekä kansainvälisyys ulkopoliitikassa, jota sitäpaitsi syytettiin nöyräselkäisyydestä kohdatessaan ulkopäin tulevaa painostusta.

Olipa näiden syytösten laita miten tahansa, kiistämätöntä on kuitenkin että viime aikoina yhä laajemmat piirit, myös ulkopuolelta upseeripiirien, ovat yhtyneet kansalliseen liikkeeseen väyneinä alituisiin puoluejuonitteluihin, puolueiden kasvavaan valtaan ja niiden keskuudessa vallitsevaan räikeään lahjomis- ja suosikkijärjestelmään. En voi olla tässä yhteydessä mainitsematta, että kun eräässä tämän vuoden alussa lähettämässäni raportissa lausuin, että silloin valtaan tullut vähemmistöhallitus, päättäessään hajoittaa alahuoneen ja määrätä uudet vaalit toimitettaviksi, voisi olla varma siitä että sillä vaalien jälkeen tulisi alahuoneessa olemaan enemmistö, en kuitenkaan voinut aavistaakaan, että tämä enemmistö tulisi olemaan niin valtava kuin miksi se todellisudessa muodostui. Hallituspuolueen, Sei-yukain jäsenmäärä kasvoi nimittäin 170 jäsenestä 303 jäseneksi kun taas vastapuolueen, Minseitön jäsenmäärä laski 267 jäsenestä 146 jäseneksi, saaden hallituspuolue, alahuoneen jäsenmäärän ollessa 466, loistavan absoluuttisen enemmistön.

Tuollainen valtava vyöry voimasuhteissa olisi ehkä ollut käsitettävissä jos kaatunut hallitus politiikkansa kautta olisi joutunut yleiseen epäsuosiioon, mutta mitään sellaista ei ollut tapahtunut, vaan johtui sen kaatuminen sen jäsenten keskuudessa vallinneesta rivalisoinnista ja henkilökohtaisesta vallan tavoittelusta. Syynä muuttuneisiin voimasuhteisiin täytyi valitettavasti suurimmaksi osaksi pitää sitä seikkaa, että hallituksen kautta maan kuvernööriksi ja poliisipäälliköiksi nimittämät luottamusmiehet olivat menestyksellisesti käsitelleet niitä 8 miljoonaa yenä (noin 120 miljoonaa markkaa), jotka vaalit olivat Seiukaipuolueelle kuulman mukaan maksaneet.

Tällainen häikäilemätön vaalivapauden loukkaaminen on tietysti myös antanut kansalliselle liikkeelle tuulta purjehsiin sen tuomissa puolueolojen mädännäisyyden. Ei siis ollut syytä ihmetellä että erät kansalliseen liikkeeseen kuuluvat huimapäät ryhtyivät raakaan murhatekoonsa pääministeri Inukaite vastaan, jonka ne katsoivat, eivätkä syyttäkään, olevan tuomitsemansa järjestelmän tarkokaimman ja vaikutusvaltaisimman edustajan. Pääministeri Inukaite ei enää voinut pelastaa sekään seikka, että hän muutamia viikkoja ennen kuolemaansa pitämässään radiopuheessa valitti sitä että väärinkäytökset vaaleissa olivat kehittyneet niin pitkälle, että hänen hallituksensa ensimmäisenä toimenpiteenä tulisi olemaan lakiehdotuksen antaminen parlamentille, tarkoituksessa saada ne poistetuiksi. Mahdollikohan pääministeri-vainaja jo silloin aavistaa tulevan kohtalonsa koska hän oli valmis avoimesti myöntämään sen epäkohdan, johon hän niinä 50 vuotena, jolloin hän oli aktiivisesti ottanut osaa puolue-elämään, ei ollut sattunut kiinnittämään huomiota.

Kun hallitus pääministeri Inukain kuoleman johdosta erosi, odotettiin mielenkiinnolla voisiko kansallinen liike estää uuden puoluehallituksen muodostamista, vai tulisiko Seiukaipuolue jolla, kuten edellä on kerrottu, oli absoluuttinen enemmistö alahuoneessa tällä välin presidenttikseen valitsemansa tohtori Suzukin johdolla muodostamaan uuden hallituksen. Kuten tällaisissa tilanteissa on tapana menetellä kutsuttiin ainoa elossa oleva genro, ruhtinas Saionij neuvomaan keisaria, kenelle hänen olisi uskottava uuden hallituksen muodostaminen. Kuuleman mukaan lienee tämä ollut hänen vaikoim tehtävänsä hänen 60 vuotisen valtiomiesuransa aikana. Toiselta puolen

on ruhtinas Saionij tunnettu parlamenttarismin hartaaksi kannattajaksi, mutta toiselta puolen hän tiesi tilanteen siksi kriittiseksi, että puhtaasti parlamenttaarisen hallituksen muodostaminen olisi voinut johtaa arvaamattomiin seurauksiin. Neuvoteltuaan useampia päiviä sekä puoluejohtajien että kansallisen liikkeen johtomiesten ja ylimmän sotilasjohdon kanssa, huomasi hän, ettei asiata voitaisi ratkaista muulla tavoin kuin kompromissilla.

Neuvottelujensa tuloksena päätti ruhtinas Saionij, syrjäyttämällä Seiyukaipuolueen presidentin, tohtori Suzukin, ehdottaa keisarille, että amiraali, varakreivi Saito saisi toimekseen muodostaa uuden hallituksen, sovittuaan tämän kanssa sitä ennen niistä periaatteista, joita hallituksen kokoonpanossa olisi seurattava. Ruhtinas Saionijn neuvoa täytyy pitää oikeana asuvana, sillä amiraali Saito, joka tätä ennen on toiminut Korean kenraalikuvernöörinä sekä Japanin valtuuskunnan puheenjohtajana Geneven laivastokonferenssissa, on yksi niitä harvoja takäläisiä valtiomiehiä, jotka nauttivat yleistä luottamista ja arvontoa, myös sotilaspiirien taholta. Hän ei ole lukeutunut mihinkään poliittiseen puolueeseen, mutta on hän toiselta puolen tarpeeksi harkitseva antaakseen kannustaan sotilaallisille seikkailuille. Hallituksensa on amiraali Saito, arvatenkin Mc Donaldin esimerkkiä seuraten, muodostanut kumpaisenkin pääpuoleen jäsenistä, täydentämällä sitä erällä puolustomilla ministereillä, pidättäen itselleen toistaiseksi ulkoministerin salkun. Sotaministeriksi on hänen omistunut saamaan erinomaisen tarmokkaan ja kyvykkään kenraali Arakin, joka on kansallisen liikkeen johtavia miehiä ja etenkin nuorempien upseeripiirien ihanne. Tällaisella menettelyllä amiraali Saito toivoo ainakin jossakin määrin sitoneensa sekä puolueiden että kansallisen liikkeen kädet.

Uusi hallitus on siis alottanut toimintansa tavallista paremmilla edellytyksillä, joten toivoo voi, että Japani ainakin joskin aikaa eteenpäin saa nauttia sitä poliittista rauhaa, jota se niin kipeästi kaipaa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Tobiossa olevan lähetysten rap. no 8.

Ministeri Wieckelmann.

1/6 1932.

Tokiossa oleva lähetystö.

Salainen.Raportti N° 7.

Tokiossa, 2 p:nä kesäkuuta 1932.

ULKOASIAIN	15/209/ae	32
	29/6-32	
	5 015	

Asia: Japanin ja Neuvosto-Venäjän väliset suhteet.

Olen tahtonut vielä kerran palata tähän kysymykseen lähinnä Ministeriön sähkeen johdosta, jossa tiedoitettiin Euroopan lehdistössä olleen hälyyttäviä huhuja Japanin suunnitelmista Neuvosto-Venäjää vastaan. Vastauksessani jo totesin, että Japanin rauhallinen suhtautuminen Neuvosto-Venäjään jatkui muuttumatta sekä etteivät mitkään merkit osottaneet, että, ainakaan lähitulevaisuudessa mitään muutosta tilanteeseen olisi odotettavissa. Tunnettuahan on, että Neuvosto-Venäjän pidättyväinen esiintyminen on suuresti helpotannut Japanin toimintaa Mantshuriassa sekä että tämä pidättyväisyys on jatkunut Japanin ulottaessa toimintansa myös Itä-Kiinan radan toiselle puolelle eli Pohjois Mantshuriaan, jota kiistämättä on pidettävä Neuvosto-Venäjän intressipiirinä. Kun Neuvosto-Venäjä näinmuodoin, joskin olosuhteiden pakosta, on häiritsemättä sallinut Japanin suorittaa pasifioimistyönsä Mantshuriassa, vieläpä eräissä tapauksissa, Itä-Kiinan radan kuten asettamalla liikkuvaa kalustoa japanilaisten joukko-osastojen käytettäväksi, on suorastaan edesauttanut sitä, on vähemmän luultavaa, että Japani, esiintymällä aggressiivisesti Neuvosto-Venäjää kohtaan, hankkisi itselleen uusia vaikeuksia monien aikaisempiensa lisäksi jo siitakin eystä, että pasifioimistyö Mantshuriassa ei läheskään ole vielä loppuun suoritettu.

Muutamia päiviä ennen lomalle lähtöäni tapasin erällä päivällisillä vasta nimitetyn varaukoministerin, entisen Wienin lähettilään Aritan, jolloin Japanin ja Neuvosto-Venäjän nykyiset suhteet myös tulivat puheeksi. Herra Arita valitti, että sekä Amerikan että Euroopan lehdistössä tavantakaa levitettiin perättömiä hälytyshuhuja Japanin suunnitelmista Neuvosto-Venäjää kohtaan, mutta joskin tuollaisten huhujen levittäminen voisi herättää hermostumista, jota etenkin nykyaikana olisi vältettävä, ei hän ollut ottanut asiaa niin vakavalta kannalta koska hän oli vakuutettu siitä että Tokiossa olevat ulkovaltain edustajat olivat halituksilleen ilmoittaneet todellisen tilanteen. Mitä Neuvosto-Venäjän ehdottamaan non-agressiosopimukseen tuli, huomautti hän, että asian periaatteellisenkin puoli s.o. ryhdytäänkö lainkaan neuvotteluihin vai ei, muiden tärkeämpien asian vuoksi edelleenkin oli ratkaisematta, mutta että jos tuossa harkinnassa päädyttäisiin negatiiviseen tulokseen, ei päätöstä olisi muulla tavoin käsiteltävä kuin että tuollaista sopimusta ei katsottu tarpeelliseksi koska molemmat osapuolet olivat ratifioineet Kellogg paktin.

Minusta tuntuu siltä kuin ei sopimuksesta tulisi mitään sillä sotilaspiirit ovat jyrkästi sitä vastaan, eikä Japani muutenkaan missään tapauksessa voisi suostua pysymään puolueettoman sotaisen selkkauksen syntyessä Kiinan ja Neuvosto-Venäjän välillä, jota venäläinen sopimusehdotus kuuleman mukaan edellyttää.

Kopuksi jäljennettäköön tähän eräitä lausuntoja, jotka takäläiset vastuunalaiset politikot ovat katsoneet syytä olevan julkisesti esittää hälventääkseen niitä epäluuloja, joita puheenalaiset

huhut ovat Japania kohtaan herättäneet. Englanninkielinen teksti on virallinen käännös japaninkielestä.

Parlamentin avajaisissa viime maaliskuun lopulla pitämässään ulkopoliittisessa koskevassa puheessaan lausui silloinen ulkoministeri Yoshizawa Neuvosto-Venäjän suhtautumisesta Mantshurian selkkaukseen seuraavasti:

"Towards the Government of the Soviet Republics, which has steadily maintained an attitude of impartiality and noninterference throughout the present affair, I desire to express the satisfaction of the Japanese Government."

Viime sunnuntaina julkaisi tšekäläinen puolivirallinen ja valtionavustusta nauttiva huomattava englanninkielinen sanomalehti The Japan Times Neuvosto-Venäjän oloille sekä sen ja Japanin välisille suhteille omistetun juhlanumeron, johon paitsi useita Neuvosto-Venäjän oloja erittäin mairittelevia kirjoituksia, sisältyi myös varaulkoministeri Aritan julkilausuma. Se kohta siitä, joka kosketti mainittuja hälyytysuhuja kuului näin:

"In certain quarters and even in various influential journals of Europe and America it is at present not an infrequent thing to encounter discussion of a crisis supposed to be impending between Japan and the Soviet Union, as a sequel to the present Sino-Japanese misinformation. As has been repeatedly declared by our Government, Japan entertains no ulterior motives in Manchuria. All she wants is to protect the lives and property of her people and to safeguard her legitimate rights and interests. Scrupulous care has therefore always been taken not to trespass upon the rights and interests of Soviet Russia. It is absurd even to imagine that Japan should court trouble with her northern neighbour. On the contrary, I have no hesitation in stating definitely - and I am certain my Russian friends will fully concur with me - that our Government, no matter how composed, or by whom, will never deviate from the settled policy of promoting friendly relations between Japan and the Union of Soviet Socialist Republics."

Tämän viikon lopulla parlamentin ylimääräisessä istunnossa esittämässään ulkopoliittisessa katsauksessaan tulee pää- ja ulkoministeri, amiraali Saito myös koskettamaan Japanin ja Neuvosto-Venäjän välisiä suhteita. Mainittu kohta hänen katsauksessaan, jonka luottamuksellisesti olen saanut etukäteen lukea, on seuraavansisältöinen:

"In the course of the present affair (Mantshurian selkkauus) it became necessary for the Japanese army to operate against soldier bandits in North Manchuria for the protection of Japanese residents there. That we have always paid due respect to the legitimate rights and interests of the Soviet Union in that region, and have taken scrupulous care not to infringe or injure them, is clearly proved by the conduct of our army. Moreover, the Japanese Government have repeatedly assured the Soviet Government as to the true motive of our advance to the North, which does not extend beyond the protection of Japanese life and property. I am certain that the Moscow Government fully appreciate our position. Nevertheless, there are some who talk as though there were danger of war between Japan and Russia as a sequel to the Manchurian incident. I am sure I can appeal to the good sense and discernment of our people not to be misled by such rumours."

Lopuksi mainittakoon tässä muin vuoksi, että kun amiraali Saito sai toimekseen muodostaa uuden hallituksen, Neuvosto-Venäjän tšekäläisen suurlähettiläs oli ainoa ulkovaltain edustajista, joka kävi häntä henkilökohtaisesti onnittelemassa, ja notcerattiin tuo käynti mielihyvällä japanilaisessa sanomalehdissä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA: _____

Jokioin olevan lähetyksen rap. no 8.

Ministeri Windelmann,

30/29/11-32

Tokiossa 30 päivänä marraskuuta 1932.

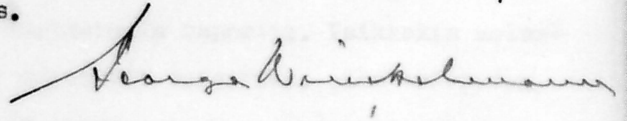
No. 272.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 17 / 207 Snt. 1932		
20/12-32	19	111
TYHÄ		
5	C 15	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähетен kunnioittaen tämän ohella viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin No 8, koskeva Manchukuon syntymis- ja tähänastisia kehitysvaiheita.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Vapaaherra A.S. Yrjö-Koskinen,
Suomen Ulkoasiainministeri,
ym. ym. ym.

-
-
-
-
- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi. ll.
- 3) Ei tiedotuksia.
- 4) Ei tiedotuksia, mutta. ll.

T O K I O S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 8.

Tokio ssa 29 p:nä marras kuuta 1932.

Asia: Manchukuon syntymis- ja
tähänastiset kehitysvaiheet.

Keskeisimpinä tapahtumina Japanin ulkopoliitikassa kuluneen kuuden kuukauden aikana ovat epäilemättä olleet uuden Manchuvaltion (Manchukuo) de jure tunnustaminen ja Lyttonin komissionin raportti. Vaikkakin molemmat tapahtumat hyvinkin läheisesti liittyvät toisiinsa, olen selvyuden vuoksi katsonut suotavaksi käsitellä niitä erikseen sekä ottaa Manchukuon syntymis- ja tähänastiset kehitysvaiheet tämän raportin kohteeksi.

Kuten aikanaan olen tiedoittanut julistautui Manchukuo viime maaliskuun 1 p:nä itsenäiseksi valtioksi ja pyysi kohta sen jälkeen de jure tunnustusta niiltä valtioilta, joilla ennestään oli ollut konsuliedustus Manchukuon pääkaupungissa Hsinkingissä (entinen Changchung), mikä tunnustamispyyntö myöhemmin ulotettiin myös muihin valtioihin. Japanin alustava vastaus, joka kohta sen jälkeen annettiin, oli tosin laadittu hyvin myönteelliseen sävyyn, mutta oli se välttelevä lopulliseen kannanottoon nähden. Tämän lienee aiheuttanut Japanin alkuperäinen suunnitelma käyttää de jure tunnustamisuhka^{a/} jonkunlaisena valttina asian vastaisessa käsittelyssä Kansainliitossa pusertaakseen itselleen siinä mahdollisimman edullinen ratkaisu, seikka jonka Lyttonin komissionin raportti - siihen sisältyvine verrattain murhaavine lausuntoineen Manchukuon perustamisesta ja sen yhteydessä olevista seikoista ynnä Kiinan suvereenitee-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

1) Tavallinen.

2) Tavallinen ja lisäksi

3) Ei tiedoittakkaan.

4) Ei tiedoittakkaan, mutta

lle.

lle.

tin säilyttämisestä Mantsuriaan nähden - kuitenkin teki tyhjäksi. Paitsi edellämainittua syytä lienee vastauksen epämääräisyyteen vaikuttanut myös se näkökohta, että Japani tahtoi nähdä minkälaisen reaktion ja kuinka suuren melun Manchukuon itsenäiseksi julistautuminen tulisi muualla maailmassa herättämään.

TÄLLÄ kerrotaan vallan yleisesti, että komissionin tutkiessa olosuhteita Mantsuriassa viime kevään kuluessa oli lordi Lyttonin verrattain selvästi annettu ymmärtää, että jos raportti tulisi päättyämään Japanille myönteelliseen kannanottoon saisi Manchukuo tyytyä de facto tunnustukseen, jotavastoin de jure tunnustus tulisi lykkääntymään epämääräiseksi ajaksi, mutta että jos raportti tulisi olemaan Japanille epäsuopea tulisi Japani kaikin keinoin kiirehtimään de jure tunnustuksen antamista. Miten tämä "myönteellisyys" tai "epäsuopeus" tšekäläisten puolelta oli määritelty, siitä on olemassa useampiakin olettamuksia, mutta todennäköisin niistä lienee kuitenkin se, että jos komissioni olisi suositellut jonkinlaista odotusaikaa, jonka kuluessa status quo olisi häiriintymättä saanut jatkua, Japani olisi voinut hyväksyä sellaisen ratkaisun. Kuten tunnettua eivät nämä Japanin toivomukset johtaneet tuloksiin ja ennen pitkää alkoi komissionin töistä vuotaa sen suuntaisia tietoja että suvereniteetti Mantsuriaan nähden jatkavasti suunniteltiin säilytettäväksi Kiinalle. Kun sitten komissionin jäsenet viime heinäkuussa uudelleen saapuivat Tokioon neuvotellakseen sillä välin nimitetyn uuden ulkoministerin kreivi Uchidan kanssa niistä johtopäätöksistä, joihin komissioni oli töissään tullut ja tiedustellakseen miten Japani tulisi niihin suhtautumaan, väitetään kreivi Uchidan antaneen lordi Lyttonin selvästi ymmärtää, että Manchukuon de jure tunnustaminen oli jo lopullisesti päätetty asia sekä ettei tuohon päätökseen enää voitaisi ajatellakaan minkäänlaista muutosta. Väitetään että keskustelut kreivi Uchidan ja lordi Lyttonin välillä olisivat olleet verrattain kiivaat sekä ettei lordi Lyttonilla myöskään olisi ollut niissä yliotetta. Muun muassa kerrotaan hänen tiedustelleen, mitä Manchukuo-käsitteellä ymmärrettäisiin ja mitkä sen rajat olivat. Kun kreivi Uchida tähän oli vastannut, että Manchukuolla käsitettiin neljä itsenäistä maakuntaa Fengtien, Heilungkiang, Kirin ja Jehol ynnä Sisä-Mongolia, mutta olevan mahdotonta nykyään ilmoittaa tarkemmat rajat, oli lordi Lytton lausunut ihmettelynsä siitä että

ulkoministeri voisi puhua sellaisen valtion tunnustamisesta, jonka rajoit-
 xtakaan hän ei näyttänyt olevan selvillä. Tähän olisi kreivi Uchida
 ainoastaan lyhyesti huomauttanut, että Versaillesin sopimus oli antanut
 hänelle hyvän esimerkin tuonkaltaisista menettelytavoista, mikäli Puola
 siellä oli ollut kysymyksessä. Vaikka osa komissionin mietinnöistä alkuaan
 oli suunniteltu laadittavaksi Tokiossa, oli komissioni kuitenkin edellä-
 mainitun tapaamisen jälkeen päättänyt poistua Tokiosta ja oli tämä tapah-
 tunut niin äkkiä ettei japanilaisten viranomaisten heidän kunniaukseen
 järjestämää ohjelmaa edes oltu ehditty loppuun suorittaa. Näinollen ko-
 missioni tuli kirjoittaneeksi koko mietintönsä Peipingissä ollessaan,
 mikä seikka myöskään ei ole korottanut sen arvoa täällä.

Kun Japanille näinollen oli käynyt selville, etteivät sen toivomukset
 Lyttonin komissionin nähdessä tulisi toteutumaan, ryhdyttiin kohta kuumei-
 sella kiireellä valmistamaan Manchukuon de jure tunnustamista, jotta se
 jo Lyttonin komissionin raporttia julkaistaessa olisi tapahtunut tosiasia
 ja niinmuodoin, kuten täällä luultiin, ilman muuta tekisi mitättömäksi
 suurimman osan raportin perusteluja ja siihen sisältyviä suosituksia,
 koskei sellaista ratkaisua siinä oltu edellytetty. Kuten tunnettua tapah-
 tuikin Manchukuon de jure tunnustaminen viime syyskuun 15 p:nä eli pari
 viikkoa ennen raportin julkaisemista.

Koska se muoto, missä mainittu tunnustus annettiin on tavallisuudesta
 poikkeava, lienee syytä sitä tässä yhteydessä kosketella. Tunnustus annet-
 tiin pöytäkirjalla, jonka allekirjoittivat Manchukuon ulkoministeri sekä
 Japanin puolesta Kwantung niemimaan kenraalikuvernööri, kenraali Muto
 Japanin keisarin erikois ja täysivaltaisen suurlähettilään ominaisuudessa.
 Pöytäkirjassa on ainoastaan kaksi artiklaa, joista ensimmäisessä Manchu-
 kuo sitoutuu tunnustamaan ja ylläpitämään Japanin kaikki sopimuksiin
 perustuvat edut ja oikeudet Mantsuriassa. Tämä itsessään luonnollinen
 velvoitus on sen vuoksi mielenkiintoinen, että se tähtää koko Mantsurian
 kysymykseen ytimeen, jonka Japani katsoo olevan sen sopimuksiin perustu-
 vien oikeuksien järjestelmällinen halveksuminen siellä aikaisemmin val-
 linneen Chang-Hsueh-Liangin regimen puolelta. Toinen artikla sisältää
 määräyksen siitä, että Manchuko tunnustaa toisen sopimuspuolen alueeseen
 ta siellä vallitsevaan järjestykseen kohdistuvan uhan uhaksi myös toisen
 sopimuspuolen turvallisuutta ja olemassaoloa vastaan, jonka vuoksi sopi-
 muspuolet sitoutuvat toimimaan yhdessä kansallisen turvallisuutensa säi-

lyttämiseksi. Tämän tarkoitusperän saavuttamiseksi on Japani oikeutettu pitämään joukko-osastoja Manchukuon alueella siinä määrin kuin havaitaan tarpeelliseksi. Tämä viimeinen kohta on epäilemättä tärkein, eikä sitä, käsitykseni mukaan, voida tulkita muutoin kuin jonkinlaiseksi puolustus- ja hyökkäysliitoksi sopimuspuolten välillä.

Samana päivänä kuin pöytäkirja allekirjoitettiin antoi ulkoministeri Uchida julkilausuman, joka kuitenkin ei sisältänyt mitään uutta mainitsemisen arvoista. Siinä toistetaan ainoastaan lukemattomia kertoja aikaisemmin annetut vakuuttelut, etteivät minkäänlaiset valtauspyyteet ole ohjanneet Japanin toimintaa Mantsuriassa, vaan on sen aiheuttanut yksinomaan sopimuksiin perustuvien etujen ja oikeuksien puolustaminen. Lopuksi lausutaan siinä toivomus, että muutkin valtiot piakkoin järjestäisivät suhteensa Manchukuon tunnustamalla sen de jure, toivomus, jonka toteutumiseen täällä kuitenkin ei paljon uskota.

Koska siis toiveet de jure tunnustuksesta Manchukuolle Kansainliiton jäsenvaltioiden tai Yhdysvaltain puolelta ovat melkein olemattomat, kiinnitetään sitä enemmän huomiota Neuvosto-Venäjän mahdollisiin edesottamiin tässä asiassa ja mitä ikänä Neuvosto-Venäjällä tapahtuu, olipa siltä sitten yhteyttä Manchukuon kanssa tai ei, tulkitaan laajalti sanomalehdistössä ja kommentoidaan merkiksi Neuvosto-Venäjän suopeasta suhtautumisesta Manchukuon.

Niinpä muutama viikko sitten toivotettiin lehdissä suurella riemulla että Neuvosto-Venäjä oli antanut periaatteellisen suostumuksensa Manchukuon konsuliedustajain nimittämiseksi eri paikkakunnille Neuvosto-Venäjällä ja selitettiin samalla että koska de jure tunnustus voisi tapahtua eri tavoilla Neuvosto-Venäjä oli valinnut tämän muodon tunnustukselleen. Riemu vaimeni vasta kun Moskovasta saapui virallinen selitys että sen suostumusta vastaanottamaan Manchukuon konsuliedustajia ei olisi kytkettävä yhteen sen de jure tunnustamisen kanssa, joka oli aivan erillinen asia.

Tästä huolimatta eräät selkat kuitenkin viittaavat siihen, ettei Manchukuon mahdollinen tunnustaminen de jure Neuvosto-Venäjän puolelta suinkaan ole kaikkiaan todellisuuspohjaa vailla. Neuvosto-Venäjän ja Japanin jo ennestäänkin hyvät suhteet ovat edelleen kehittymässä parempaan

piin. Mainittakoon tässä yhteydessä ainoastaan käskettäin tapahtunut kalastussopimuksen solmiminen, jonka kautta alituisesti toistuneet riitaisuudet ovat saatu lopullisesti ratkaistuksi. Lisäksi on kiinnitettävä huomio viime aikoina tapahtuneisiin verrattain huomattaviin öljynhankintoihin Neuvosto-Venäjältä, joskaan niiden merkitystä ei ole yliarvioitava, koska kysymyksessä ainakin toistaiseksi on vaan pienempi osa Japanin koko öljytuonnista. Sitäpaitsi on otettava huomioon, että Neuvosto-Venäjällä on suuria taloudellisia intressejä Manchukuossa. Puhumattakaan siitä, että Itä-Kiinan rautatiessä, joka kokonaisuudessaan sijaitsee Manchukuon alueella, on venäläisiä sijoituksia noin 400 miljoonaa yeniä, nousevat Neuvosto-Venäjän sekä tuonti Manchukuosta että vienti sinne useampiin kymmeniin miljooniin teileihin vuodessa.

Allekirjoittaneesta ei tuntuisi aivan uskottomalta, että jos Neuvosto-Venäjä saisi Japanin taivutetuksi solmimaan hartaasti toivotun non-agressiosopimuksen ja mahdollisesti lupautumaan lisäämään tuontiansa, se vastapalveluksena voisi tunnustaa Manchukuon itsenäisyyden de jure. Mitä erikoisesti non-agressiosopimukseen tulee, otin asian puheeksi käydessäni tervehdyskäynnillä uuden ulkoministerin luona. Tällöin tein sen huomion, että hän käytti aivan toisenlaista puhetapaa kuin mitä hänen edeltäjänsä olivat käyttäneet keskustellessani aikaisemmin heidän kanssaan samasta asiasta. Hän huomautti myös, että asiallinen vastaus tultaisiin aivan lähitulevaisuudessa antamaan venäläisten ehdotukseen, mutta koska vastaus vasta oli valmisteluasteella ulkoministeriössä, ei hän toistaiseksi tahtonut sen sisältöön kajota.

Mitä edellä on sanottu Manchukuon mahdollisesta de jure tunnustuksesta Neuvosto-Venäjän puolelta, voinee se kuitenkin toteutua ainoastaan siinä tapauksessa, ettei Manchurian kysymys Genevessä saa sellaista käännettä, että Neuvosto-Venäjä tulisi tilaisuuteen myötävaikutukselleen yhteisrintamassa Kansainliiton ja Yhdysvaltain kanssa asettamaan ehtoja, joiden toteutuminen merkitsisi suurempia saavutuksia kuin mitä Manchukuon tunnustaminen voisi sille tarjota.

Antony D. Wickham